Postimees

76. aastakäik

Ilmub iga päev

Toimetus ja peakontor Tartus, Ülikooli t. 21. Toimetus ja kontor Tallinnas, Vene 1.

Telefonid Tartus: Tegevtoimetaja 2-86, siserilgi ja Tartu teadete toim. 1-86, kaugeköned 9-86, ärijuhatus 65, talituse üldtelefon 80, raamatukauplus 2-50.

Telefonid Tallinnas: Toimetus 436—81, kontor 436-11.

Käsikirjad hoitakse alal ainult sellekohasel soovil.

Kuulutuste hinnad: a) kuulutuste kirjaga: kuulutuste küljel 5 senti, teksti ees 10 senti, teksti sees 12 senti; b) teksti kirjaga: teksti ees ja tekstis 15 senti mm veeru laiuses. Kohaotsimise kuulutused poole hinnaga. Kuulutuste koha valiku soove täidetakse ainult võimalust mööda.

Kuulutusi järgmise päeva lehe jaoks võetakse vastu kellal-ni päeval, laupäeviti kella 12-ni päeval „Postimehe" raamatukaupluses, Suurturg 16 ja kontoris, Ülikooli tän. 21/23.

Üksiknumber 5 senti

„Postimehe" ja ta maksuliste lisade tellimishinnad:

Postiga: 1 kuu 150 s., 2 k. — 300 s., 3 k. — 370 s., iga järgnev kuu 120 s., 6 kuud 725 s., 12 kuud 1400 senti.

Postita: 1 kuu 135 s., 2 k. — 270 s., 3 k. — 325 s., iga lisakuu 105 s., 6 kuud 625 s., 12 kuud 1250 senti.

Tartu linna tellijatele. Kojukandmisega: 1 kuu 135 s., 2 k. — 270 s., 3 k. — 370 s., iga järgnev kuu 110 s., 6 kuud 700 s., 12 kuud 1350 senti. Talitusest ära viies: 1 kuu 125 s., 12 kuud 1200 snt. Välismaale — 4 kr. k., Lätimaale — 150 s. kuus.

„Lasteleht" 10 s. k. „Tervis" 1 kuu 20 snt. 12 kuud 240 senti. — Aadressi muutmine 25 s.

„Nädala Postimees" — igal esmaspäeval ühes „Sädemetega" — 20 snt. kuus. „Postimehe" tellijaile esmaspäevase lehe asemel hinnata.

„Maamees" 1 kord nädalas (reede) 1 kuu 20 s., 2 kuud — 40 s., 3 kuud — 55 s., 6 kuud — 105 s., 12 kuud — 190 s.

„Maamees" 2 korda nädalas — 1 kuu 40 senti, 2 kuud — 80 s., 3 kuud — 110 s., 6 kuud — 210 s., 12 kuud — 380 senti.

Nr. 228 Neljapäeval, 29. septembril 1932 Tänast lehte 6 lehekülge

«ATHENA»

Neljapäeval, 29. septembrist s. a. alates

Hellfilm, millist igaüks näha soovib! Kino Athena repert. järjekordne magneet!

Pikantne, teravmeelne ja intrigeeriv sisu. Elegantne algusest kuni lõpuni ja läbipõimitud unustamatust ja võluvast muusikast.

Arkaadia prints

(Prints ja võtmekimp) 12 osas. Peaosades filmisuurused ja publikumi lemmikud **Willy Forst, Liane Haid.** Kuulsa komponisti Robert Stolzi muusika ja lööklaulud, milliseid kuulaja kunagi ei unusta. Robert Stolz on hiigla menu osaliseks saanud operettide „Das Lied ist aus" ja „Ein Lied, ein Kuss, ein Mädel" komponistina. **Juba homme räägib kogu linn Arkaadia printsist.** — Eeskava noorsoole vaatamiseks lubatud.

Üllatus eeskava lisaks: **TARTU ÜLIKOOL JA 300-AASTA JUUBELIPIDUSTUSED.** Akadeemil. Kooperatiivi väljaanne.

Porto Rico pealinn häwitatud.

Kohutaw tornaado, mis häwitas San Juani linna, läheneb Haitile. Balkani poolsaart tabas raske maawärisemine.

Inimohwrite arw tõuseb üle tuhande.

San Juanist, 28. sept. Üle 200 inimese on surma saanud, tuhanded on haawatud ja wigastatud, sadanded perekonnad peawarjuta, puuwilla- ja kohwilõikus on häwitatud, arwutult hooneid on purustatud, kõik ühendused katkestatud kohutawast tornaadost, mis möllas Porto Rico saarel ja saare pealinnas San Juanis.

San Juani linn pakub õudset pilti. Linn on ilma weeta ja walgustuseta. Kõik laewad ja paadid sadamas on purustatud ning põhja aetud. Majadel on katused ära wiidud. Kauplused ja kaubalaod on lõhutud. Meteoroloogiajaamast torm wiis ära teaduslikud instrumendid.

Organiseeritakse abiandmist. Koolid ja kirikud on hospitalideks ja abiandmise paikadeks muudetud. Ameerika Punane Risti saadab sõjalaewadega kohale jahu, riideid ja arstirohte. Ühisriikide maa- ja merewäe osad wõtawad osa päästetöödest. Wangid on politseile appi käsutatud mulitsaid ja teid rusudest puhastama.

Tormiga käis kaasas uputuslik wihmawaling, mis häwitustööd weelgi täiendas.

Ka teistes tähtsamates kesskohtades saarel on häwitus suur. Arecibo, Fajardo ja iseäranis Haiaro ja Carolina wahelisel maa-alal on häwitus suur olnud, kus näiwad kõik linnad maatasa olewat tehtud.

Kuberneri käsul awatakse kõik walitsuseasutised juba kesknädalal uuesti, nagu ei oleks midagi juhtunud. Kuberneri arwates ei tohi maad anda meeleäraheitmisele.

Samal ajal teatatakse Santo Domingost, et orkaan on niiid ida poolt lähenemas Haiti saartele. Sant Petro ja Makorise linnad on tormis juba kannatada saanud. Santo Domingo pealinnas wõeti tarwitusele ettewaatuse abinõusid tormi wastu.

•

Porto Rico saar on Suurte Antillide idapoolsem, Ameerika Ühisriikidele kuuluw saar ligi miljoni elanikuga.

Saar on Haitist, läänepoolsest suuremast saarest, eraldatud 115 km laiuse Mona Passage wäinaga.

Rahwastik tegeleb suhkrupillirroo kaswatamisega, samuti kohwi, maisi, puuwilla, kookuspähklite ja lõunamaiste puuwiljade kaswatamisega. Saar leiti üles 15. nowembril 1493. a. Kolumbuse teisel Ameerika-reisil.

Häwitawad orkaanid ei ole saarel sugugi harulduseks.

Samal ajal Balkanil.

Belgradist, 28. sept. Öösel wastu kolmapäewa tabas Balkani poolsaart raske maawärisemine, mis nõudis inimohwreid ja tekitas kabuhirmu Bulgaarias, Jugoslaawias ja Greekamaal.

Põhja-Greekamaal arwatakse surmasaanuid olewat 100—150 inimest.

Maawärisemise kesskoht asus Chalcidici poolsaarel. Sellel poolsaarel asuwad külad, eriti Stawriniki, Neochori, Yersse, Neorodose ja Staghira on pea täielikult häwinenud. Õnnetuse kohta saadeti Salonikist sõjawäe osad kohale. Ka Salonikis oli tugewaid maaluseid tõukeid tunda, mis aga õnneks nimetamisweäärilist kahju ei tekitanud.

Ka ookean ei pea wastu.

Inglise seismograafid märkisid kolmapäewal maawäringu, mille kesskohaks oli Põhja-Atlandi ookean.

APOLLO

Neljapäeval, 29. sept. alates ja edasi. Suurepärane esietendus Tartus.

Põnev! Kaasakiskuv! Närvepingutav! Suurteos, mille sarnast näeb kord paljude aastate jooksul.

S. O. S.

(Päästke meie hinged)

Peaosades suurnäitlejad: **GEORGE BANCROFT, WILLIAM BOYD** ja **JESSIE BOYCE.**

Kes tahab näha tõsist, kaasaelamisele sundivat meisterteost, külastab Apollot!

ÜLIHUVITAV EESKAVA LISA. — Algus kell 5, pühap. kell 2.

Sõidab Soome

TIVOLI «KALEVA»

Jälgige reklaami!

Kultuurinädal otsustatud

Kultuurorganisatsioonid majandusringidega ühte wäerinda.

Millal korraldada kultuuri nädal?

Teisipäewa õhtul olid koos mitmesuguste Tartu kultuurorganisatsioonide esindajad, et Kirjanikkude Liidu algatusel arutada kultuurinädala korraldamise küsimust. Wikemate kõnelusteta otsustati küsimus jaatawalt.

Milline oleks kultuurinädala programm, see peab üksikasjus selguma lähemal ajal, kõnealusel koosolekul räägiti sellest esialgu ainult üldjoontes. Kirjandus, kujutaw kunst, muusika, teater ja teadus mitmesuguste aladega peawad sel nädalal pakkuma oma kõige paremat. Kultuurinädalal on ju esmajärguliseks sihiks pakkuda rahwale tõesti kõrgewäärtuslikku, ühtlasi püüdes massidele lähemale wiia kultuuri saawutusi. Selle sihi saawutamise teedena märgiti koosolekul kirjanduseõhtuid, kunstinäituse teatrietendusi, ajakirjanduse eriwäljaandeid jne.

Majandusorganisatsioonidega luuakse ühine wäerind. Kaub.-tööstuskoja esindaja kinnitas, et koostöö on täiel määral wõimalik ja soowitaw.

Millal kultuurinädal korraldada? Tartus wõiks kõne alla tulla majanduslik „Eesti nädala" korraldamise aeg, mis pealegi ühte langeb Tartu näitusega. Kuna aga kultuurinädal on mõeldud ülemaalisena, siis wõiwad mõjuda weel mitmesugused muudki kaalutlused. Kui kultuurinädal korraldada näit. septembrikuu alul, siis on küsitaw, kas kõik need, kes peaks kaasa tõmbama, on pärast suwewaheaega küllalt „wormis" ja kas linnaelu hooaja alul üldse wõimalik on midagi laiaulatuslikumat teostada.

Aja küsimus jäeti lahtiseks. Kujundati kultuurinädala ajutine korraldaw komitee, kes töötab wälja esialgsed kawad ja kaalub läbi ka aja küsimuse. Komiteesse waliti esindajad kirjanduse, kunsti, muusika, ajakirjanduse, teaduse, majanduse jne. aladelt.

Raudtee kraawist leiti surnukeha.

Kaarepere raudteejaama korraldaja leidis kolmapäewa warahommikul jaama lähedalt raudtee kraawi kaldalt Karl Kolli surnukeha. Kolli alaline elukoht oli Kuremaa wallas Posti talus. Ta oli sõitnud teisipäewal rongiga Tartu ja õhtul nähtawasti tagasi. Wägiwalla tundemärke surnu juurest ei leitud. Arsti arwates on tulnud surm südamerabanduse tagajärjel. Laip saadeti Tartu lahkamisele.

Maa-algkoolidele

soovitame järgmisi õpperaamatuid:

Praegu ilmunud:

E. Markus — A. Parts: **Maateaduse õpperaamat.** Algkooli VI klassile. Hind 1 kr. 40 s., köites 1 kr. 60 senti.

Varem ilmunud:

J. Ainelo: **Näiteid ja harjutusi I.** Hind köites 75 s.

J. Ainelo: **Näiteid ja harjutusi II.** Hind köites 1 kr. 50 s.

J. Ainelo: **Näiteid ja harjutusi III.** Hind köites 1 kr. 75 s.

E Asson ja A. Möller: **Eesti ajalugu ühes üldajalooga.** Algkooli V klassi kursus. Hind 1 kr. 60 s., köites 1 kr. 80 s.

A Möller ja E. Asson: **Eesti ajalugu ühes üldajalooga ja kodanikuõpetus.** Algkooli VI klassi kursus. Hind 1 kr. 80 snt., köites 2 kr.

E. Markus: **Maateaduse õpperaamat algkooli V klassile.** Hind 1 kr., köites 1 kr. 20 s.

A. Parts: **Maateaduse õppe- ja tööraamat algkooli IV klassile.** Hind 1 kr., köites 1 kr. 20 s.

J. Lang j. t. **Väike looduse sõber.** I jagu — 1 kr., II j. 1 kr. 25 s., III j. 1 kr. 25 s.

J. Lang j. t. **Juhatusi õpetajaile.** «Väikese looduse sõbra» käsitlemiseks I, II, III à 30 s.

NOOR-EESTI KIRJASTUS

Tartus, Rüütli tän. 4.

Otsitakse paremat klaasiliiwa.

Paremasordilise klaasi walmistamine seismas.

Majandusministeeriumi mäeamet lõpetas neil päewil Petserimaal raudtee ümbruses klaasiliiwa lademete otsimise ja on nüüd asumud uurimistöödele Soome lahe rannikul Pakrist kuni Narwani.

Petseri ümbruses leidub wõrdlemisi head klaasiliiwa, kuid tihti esineb see õhukeste kihtidena ja muude mineraalollustega segatult. Liiwa puhastamise ja pesemise puhul on aga sellest siiski wõimalik walmistada kõrgemasordilist klaasi. Liiwaproowid on Petseri ümbrusest wiidud Tallinna laboratoorsetele katsetele.

Klaasiliiwa lademeid leidub rohkesti ka rannikul, kuid siin on ta wohkem segunenud raua ja teiste olustega, milliste eraldamine pesemise teel on wõrdlemisi raske. Loodetakse aga siiski, et kodumaalt on wõimalik saada küllalt head klaasiliiwa ja kwartsi sisseweoks ei peaks enam wajadust olema.

Praegu on aga meie klaasitööstustes peenema ja kõrgemasordilise klaasi walmistamine seismas, kuna waluuta puudusel ei ole enam wõimalik wälismaalt purustatud kwartsi ja teisi kemikaale sisse wedada. Praegu walmistatakse waid lihtsamaid klaasisorte kodumaa klaasiliiwast.

Prof. A. Paldrock — Upsala ülik. audoktoriks.

Rootsi ülikool Upsalas on walinud Tartu ülikooli prof. A. Paldrocki oma audoktoriks. Pidulik audoktori promotsioon on 5. nowembril, mis ajaks audoktor arwatawasti kohale sõidab.

Papeni wastus Herriot'le

Teised riigid ei täitwat oma peale wõetud kohustusi.

Berliinist, 28. septembril. Saksa riigikantsler von Papen wõttis kolmapäewa õhtul jutule „Wolffi" agentuuri esindaja, kellele andis pikemaid seletusi — wastuseks Prantsuse peaminister Herriot wiimasele kõnele Gramatis.

Riigikantsler awaldas kahetsust, et tema Herriot sõnades ei wõi näha samme wäewähenduse sihis, küll aga praeguste raskuste suurenemist ja Prantsuse märgukirjas 11. septembrist ette toodud täiesti negatiiwsete seisukohtade kinnitamist. Kõne ei olewat mitte Saksamaa relwastumisest, waid sellest et teised riigid ei täida enese peale wõetud kohustusi wäewähenduse küsimuses. Saksamaa ei wõiwat lubada taganemist wiimase 10 aasta tendentsist, mis wiisid rahwuswaheliste suhete normaliseerimise poole.

Mis puutub etteheidetesse, nagu oleks Saksamaa oma üheõiguslise nõudmisega esinenud ebasoodsal silmapilgul, siis ütles von Papen, et mitte Saksamaa ei ole seda silmapilku walinud, waid wäewähenduse konwerents, kes Saksamaa soowide wastaselt wõttis wastu sarnased resolutsioonid, mis Saksamaa üheõiguslise küsimuse teratwalt üles tõstsid.

Saksa riigikaitse ministri poolt awaldatud nõudmised ei ole mitte tema isiklikud nõudmised, waid neid toetawat kogu walitsus ja need järgnewat otseteed rahwa enesekaitse õigusest. Saksamaa pooldab igat wäewähendust tingimusega, et see maksf. on kõikide riigide kohta ja mis puutub Saksamaasse, siis ei ole temale üksi wäewähenduse konwentsioon liiga radikaalne. Kuid Gramatis peetud kõne näitawat Papeni arwates uuesti, et tahetakse tarwitada kahesugust erinewat mõõdupuud. Ironiseeriwalt küsis riigikantsler, kuidas wõib wäikearwuline „Reichswehr" Saksamaa käes olla kallaletungi abinõu, kuna sama sõjawägi teiste rahwaste käes oleks ainult kaitse wahend.

Mis puutub Briti ja Prantsusmaa märgukirjadesse, siis leidis riigikantsler nende sisu olewat põhjendamatu. Prantsusmaa unustawat ära, et tema ise praktiseerib suures ulatuses noorsoo militariseerimist, sest noorsoo sõjawäeline ettewalmistus moodustawat Prantsuse sõjawäe reformi tähtsa osa, kuna Saksa noorsoo kehaline kaswatus kuidagi wiisi sõjawäelist iseloomu ei kandwat.

Lõpuks toonitas riigikantsler weel kord, et kõne on rahwaste põhiõigustest ja tõrjus kategooriliselt tagasi Herriot wäited, nagu wõlgneks Saksamaa tänu Prantsusmaale.

Sule ja Feldmann jõudsid tagasi.

Tartu suursportlased Gust. Sule ja Nik. Feldmann pidid jõudma tagasi oma wõidukalt turneelt kolmapäewa õhtuse rongiga, mis Tallinnast kella 10 paigu Tartu jõuab. Kalew palub oma liikmeid selleks ajaks rohkel arwul jaamas olla. Wastuwõttu korraldab wastaw komisjon.

Paide wangla mässulised riigikohtus.

Kolmapäewal oli riigikohtus arutusel Paide wangide mässu asi. Kohus tühistas kohtupalati otsuse ja saatis asja uueks otsustamiseks tagasi.

Sunduslikud määrused

leiva, saia, küpsiste ja konditrikauba valmistamise, hoiu ning müügi kohta Tartus.

Saadaval

„Postimehe" raamatukaupluses

Tartus, Suurturg 16, telefon 2-50.

Wäljarännanud tulewad tagasi.

Maailm on wäljarändamise mõttes wiimastel aastatel jäänud õige kitsaks. Pea kõik riigid nii Euroopas kui ka wäljaspool seda on wiimaste aastate jooksul maksma pannud rea kitsendusi, mis takistawad sisserändamist nendesse maadesse. Kuid mitte üksi uustulnukaid ei lasta peale, waid ka juba warem aastate eest sisserännanud teise riigi kodanikelt wõetakse ära tööload ja summitase neid maalt lahkuma. Waremalt aastatel paljud maad püüdsid kõikfuguste soodustuste kaudu tõmmata juure uusi töötõimelisi kodanikke, et sel teel intensiiwsustada oma majanduslikku ja kultuurilist elu. Eriti agarad asustamispolitika toetajad olid ookeanitagused maad, eesotsas Lõuna- ja Põhja-Ameerikaga, kes wajasid oma tõuswale põllumajandusele ja tööstusele rohkesti tööjõudu. Et seda Euroopas oli küllaldaselt, siis loomulikult algas suurewiitsiline rahwasterändamine nimetatud maadesse. Selle tagajärjena wõisime tähele panna ookeanitaguste maade rahwaarwu harukordselt kiiret kaswu. Kümne aasta jooksul 1920—30-ni suurenes Brasiilias elanike arw 35,4 protsw. wõrra, Argentiinas 30,8 protsw. wõrra, Austraalias 19,7 protsw. wõrra, Uus-Meremaal 19,8 protsw. wõrra, Kagu-Aasias koguni 32,3 protsw. wõrra, Taga-Indias 27 protsw. wõrra, Briti-Indias 10,7 protsw. wõrra, Tseilonil 17,9 protsw. wõrra, Hawaii saarestikus 43,9 protsw. wõrra, Kanadas 18 protsw. wõrra, Am. Ühendriiges 16,1 protsw. wõrra, Meksikos 16 protsw. wõrra ja Lääne-India saarestikus 18,6 protsw. wõrra. Pole käepärast andmeid selle kohta, palju sellest juurekaswust langeb loomulikule juurekaswule ja palju sisserändamise arwele, kuid wiimasel on igatahes kaalukas osa nimetatud maade rahwaarwu suurenemisel. Seda kinnitawad osalt ka wastawad arwud Euroopa kohta, kus waatamata sõjaaastale järgnewale loomulikule nähtele, pole rahwaarw mitte tunduwalt suurenenud. Kõneall oleva kümne aasta jooksul on rahwaarw Euroopa riikides, kui me kõrwale jätame Ida-Euroopa põllumajanduslikud maad, eesotsas aastate jooksul olnud 24,7 protsw., näidanud Wenega, kus rahwastiku juurekasw on nimet. wõrdlemisi aeglast juurekaswu ja tõusnud kõigest, näit. Saksamaal 7,8 protsw., Inglismaal 4,7 protsw., Prantsusmaal (sisserändamise abil) 6,7 protsw., Rootsis 4 protsw., Austrias 8,2 protsw., Kesk- ja Lääne-Euroopa riikide rahwaarwu juurekaswu on tunduwalt pidurdanud üheksküljest hoogne wäljarändamine ja teiselt poolt isegi küllalt suur rahwatihedus, mis paratamatult wajab „abiwentiili" wäljarändamise näol.

Nüüd on nii Euroopa kui ka ookeanitaguseid maad raskete aegade paratamatul summil ette wõtnud põhjalikke ümberhindamisi asustamispolitikas ja sisserändamise määramatuks ajaks sulgend. Mõned on isegi kaugemale läinud ja hakanud warem kas otsekoheselt wõi kaudselt sissemeelitatud rahwast wälja saatma. Siin pole igakord arwestatud mitte paratamatu riikliku ja majanduslику wajadusega, waid kitsenduste maksmapanemise laine on lewinenud taudina ühelt maalt teise. See on olnud küll osalt põhjustatud tarbest tagasisaadetud oma maa kodanikele laiemaid töötõimalusi muretseda, kuid tihti ka lihtsalt kätemaksu akt.

Kõige sellelaadilise politika tagajärjeks pole mitte üksi wäljarändamise täielik soikumine, waid wähemalt niiwõrt laialdasel kujul ajaloos täiesti uueloadse nähte — tagasirändamise — esilekutsumine.

Juba mõnda aastat kestab massiline tagasirändamine, mis on mitu korda suurem äärmiselt kokkukuiwanud wäljarändamisest. Suured rahwamassid rändawad oma uutelt kodumaadelt, kust neid kas töötõimaluste puudumine wõi sunduslik wäljasaatmine on sundinud lahkuma, endistele asupaikadele tagasi ja riikide walitsused murrawad päid, kuidas neile elamistõimalusi muretseda.

Kõik need kitsendused pole oma mõju awaldamata jätnud ka meie kodanike ülepiiri liikumisele. Wiimases statistika kuukirjas toodud ülewaatest Eestist wäljarändamise kohta mõõdunud aastal selgub, et see on õige tuntawalt tagasi läinud. Kui 1929. aastal oli weel 1439 wäljarändajat, siis langeb nende arw 1931. a. juba 644-le. Kuid samal ajal on tagasiwool olnud palju suurem. Wiimase 4 aasta jooksul on Eesti kodanikke tagasi tulnud 1463 rohkem kui wälja läinud. Eriti tuntawalt on kahanenud wäljarändamine wanadesse tuntud wäljarännu maadesse, nagu Ameerikasse ja Austraaliasse. Mõõdunud aastal on Ameerikasse rännanud riigi statistika büroo andmetel kõigest 55 kodanikku, kuna weel 1929. aastal see arw tõusis 379-le. Wäljarändamine Austraaliasse, mis 1927. a. tõusis 641-le, on mõõdunud aastal langenud koguni 6-le. Ka Euroopa riikidesse wäljarännanute arw, mis 1926. a. ulatus 1715-le, on mõõdunud aastal langenud juba 563.

Wäljarändamise wähesuses ei peitu meile mingit riiklikku ja rahwuslikku hädaohtu, nagu paljudes tiheda rahwa arwuga riikides, kus wäljarändamine rahwa arwu ja elamistõimaluste reguleerimisel paratamatuks wajaduseks, waid wastupidi, wäljarändamiskitsendused on meie seisukohalt teatawas mõttes isegi tarwilised. Wäljarändajad on tawaliselt ikka energilisem ja ettewõtlikum osa rahwast, kes läheb heas lootuses oma energiale laiemaid tegewuswõimalusi otsima ja wiib enesega peale energia ka suurema wõi wähema hulga kogutud kapitali wälja. Wäljarändamise wähenemisel jääb see osa energiat ja kapitali paratamatult kodumaale ning peab siin enesele tegewust otsima. Teiselt küljelt peatsid wäljarändamiskitsendused paratamatult tõstma patriotismitunnet ja häwitama kosmopoliitlist mõttesuunda, sest tänapäewase olukorra juures on inimesele tõeliselt jäänud ainult see osa maailmast, mida ta nimetab isamaaks, ainukeseks kohaks weel, kus ta wõib oma energiat tegewusse rakendada ja äraelamist leida. Meie maailm ei waja seda ja ei lase seda ka mitte kasutada. Kui riik ja ühiskond jõuawad omalt poolt kaswatada optimismi, ja hoolitseda selle eest, et olude sunnil kodumaale jäämа sunnitud kodanik saaks tõeliselt patriootlikuks ning heatahteliseks ühiskonna liikmeks ega langeks wäljarändamise asemel mitte passiiwsesse pessimismi, siis wõime sellest kriisiaja nähtest omariikluse seisukohalt ainult kasu saada.

E. S.

Päewast — päewa.

Tartu Tähe tänawal asub üks tähelepanukõitew maja. Alumisel korral raiskawad „kraadepoisid" laupäewa õhtuti omi nädala jooksul teenitud kroone, keskmisel korral lawastawad töötute juhid sotsialistide sõimamise koosolekuid ja ülemisel korral elawad sotsialistid oma nõukoguga, nähes õnnist und mitme koha pidamise mõnusatest tagajärgedest ära.

Alumisel korral tipsutawate „kraadepoistega", kui nad liigsesse „waimustusse" satuwad, on kerge walmis saada: Politsei wahitoas jatkub nuumi kõigile waewatuile ja koormatuile. Aga keskmisel korral tegutsewad teist liiki „kraadepoisid", punased lipsud ees, wormimütsid peas, ja kukutawad wabariiki. Need on kindla sissetulekuga noorhärrad, kelle ülesandeks tööta töölisi „juhtida", mis sersab üksteise provokaatoriks tembeldamises, nõnda et lõpuks enam keegi aru ei saa, kes neist „juhtidest" mitte provokaator pole. Kui Laes tegutsema hakkas, siis olid temagi meelest kõik „kaasjuhid" provokaatorid, nüüd on aga tema ise selleks kõige mustemaks provokaatoriks kuulutatud, kellest hullemat enam üldse ei olewat.

Et sotsialistlik ametiühingute nõukogu ülemisel korral keskmise korra meelest üks sotsfascistide ja kodanluse ilalaskujate pesa on, sellest wõib aru saada. Aga et nende sõimlelewate kraadepoiste eest Tartu kodanlus omast piskust iga aasta 250.000 snt. üüri peab maksma, sellest enam küll aru ei suuda saada. Nemad murrawad kodanlust ja kodanlased hoolitsegu selle eest, et murdjail oleks koht, kus nad omad doppeltnelsonid sooritada wõiks! Et üks Kriisemani taoline komsomolkus weel kellelegi hädaohtlikuks ei saa, on selge; aga mõistmatu on siiski niisugust ussikest põues soendada. Tartus on see siiski wõimalik olnud — päewast-päewa ja aastast-aastasse.

Kroonik.

Wiljandis 3 „Stradiwariust"

Nähtawasti kõik järele tehtud.

Nagu selgunud, on Wiljandis praegu kolmel isikul Stradiwariuse wiulit — wähemalt on kõigil kolmel seespool põhjal pabersilt Stradiwariuse signatuuriga. Tekst on järgmine: „Antonius Stradiwarius Cremonensis. Faciebat Anno 17..", mille kõrwal wäike sõõr, selles ülalpool rist ning selle all tähed „A. S." Üks wiulitest kuulub linnapeale A. Maramaale ning kannab aastaarwu 1730, teine jaamaülemale Kosenkraaniusele aastaarwuga 1713, kuna kolmanda omanikuks on Tartu tän. 66 elutsew 77-aastane wäikemaja-omanik Andres Jänes. Wiimase wiul on aga ilmselt järele tehtud, sest kannab aastaarwu 1756, kuna aga kuulus wiulimeister suri aastal 1737 ja tema poeg Francesco juba 1725. a. alates oma ehitatud wiuleid hakkas märkima oma eesnimega.

Ka teise kahe wiuli ehtsus ei ole kindlaks tehtud, kuna kuulsa meistri signatuuri wäga paljud wabrikud tarwitatwad kurjasti. Linnapea on wiuli wahetanud üle 20 a. eest Tõrwas ühe teise wastu, jaamaülem selle saanud 40 a. eest kingituseks emalt, kes wiuli ostnud Pärnus üheksk wanaasjadekauplusest, kuna Jänes on oma wiuli ostnud mõne aja eest kellelgi Wiljandi elanikult, kes muusikariista omakord ostnud Wiljandi näituselt.

Rootsi wabakaubanduse teel.

Rootsi sotsialistliku walitsuse sise ja wälispolitika. — Toetus töö järele.

Walimiste tulemused wiisid Rootsi parlamendi tunduwalt wasemale. Sotsialistide 14 kohaline wõit andis neile koos kommunistidega peaaegu absoluutse enamuse, millest puudu jäi ainult mõni koht.

Walitsuse moodustamine anti sellejärele loomulikult sotsialistidele, kui suurema erakonna kätte.

Alul walitses Rootsi poliitilistes ringkondades arwamine, et sotsialistid katsuwad sellest kohustusest mööda hiilida, sest sotsialistide walimisprogrammis oli küllalt kohti, millega ei oleks saanud ühtida üksi kodanline erakond ja ühe niisuguse wäljapanemine oleks tähendanud walitsuse kujundamise wõimatuks tegemist, sest ka puhtsotsialistlik walitsus wajab Rootsis praegusel silmapilgul mõne kodanlise erakonna kas wõi heatahtlikkugi toetust. Sotsialistid näitasid aga endid seekord kainete olupoliitikutena. Waatamata sellele, et neil wõimalik polnud moodustada enamuswalitsust, wõtsid nad siiski ettepaneku wastu, mille tulemusena wõidi mõõdunud nädala lõpul ametisse kinnitada puhtsotsialistlik walitsus peatoimetaja Per Albin Hanssoniga eesotsas, kellel parlamendis peale 104 mehelise sotsialistide rühma seljataga weel kommunistide heatahtlik toetus. Seejuures loodetakse, et kodanliste erakondade pahem tiib üksikute küsimuste arutamisel sotsialiste toetab.

Sotsialistid on teadlikud, et sarnases seisukorras neil wõimalik ei ole oma programmist pooltki teostada, kuid sellele waatamata asusid nad walitsema. Ja seda just selleks, et mitte lasta walitsemist minna paremposlse tiiwa kätte, kes oleks kahtlemata ka asunud oma programmi teostama. Mauseas kartsid sotsialistid tollimüüride kõrgendamist paremposle walitsuse poolt, mille all oleks muidugi kannatanud sotsialistide walijaskond.

Walitsuse poolt esitatud töökawa on sellepärast ka täiel määral „poole muna poliitika". — See on seatud kokku üldjõnades, ilma üksikasjadesse laskumata ja wisatud peaministri poolt paberile wiimase pooletunni jooksul enne kuninga juure minekut — nagu tähendab üks Rootsi leht. Töökawas rõhutatakse eeskätt majanduselu terwendamise tarwet, pannes pearõhku wabakaubanduse edendamisele. Kuid seejuures ei unustata ka sisse- ja wäljaweo tasakaalustamist. Walitsus deklareerib tollimüüride lõhkumise tarwidust, kuid „wõimaluste kohaselt" ja käsitäes teiste riikidega.

Tähtsama sisepoliitilise ülesandena peab walitsus abinõude leidmist kriisi ohwrite aitamiseks. Siin rõhutatakse kõigepealt tööpuudu wastu wõitlemist uute töötõimaluste leidmise ja loomise kaudu riigiwõimu toetusel. Wõlgadesse sattunud põllupidajaid tahetakse aidata. Kõige sellejuures toonitatakse kõwa kokkuhoiu wajadust, kuid mitte nende wäljaminekute alal, mis puudutawad kasutoowaid ja tootwaid alasid ning rahwaterwishoidu ja haridusala.

Seda rohkem kärbitakse aga laewastiku ja sõjawäe kulusid. Wälispoliitiliste ülesannetena rõhutatakse aktiiwset osawõtu tarwet käimasolewatest aktsioonidest relwastuse wähendamise ja majanduslise koostöö alal.

Nii walitsuse töökawa esialgsetes üldjoontes. Hilisemad päewad wõiwad muidugi sellesse üksikuid muudatusi ja täiendusi tuua. Kokkuwõttes wõiks tähendada, et ametisse astunud Rootsi sotsialistliku walitsuse töökawa on „wõimalikkuse poliitika", muidugi tunduwa punase wärwinguga. Kodanlised ringkonnad asuwad selle suhtes ootawal seisukohal, sest teada on, et sotsialistid täiesti ilma nende nõusolekuta midagi teha ei saa. Kuid, et osa sotsialistide nõudmisi nina kawatusi ühtub mõningatel aladel (näiteks wabakaubanduse küsimuses ja osalt ka relwastuse wähendamisele), kodanliste ringkondade omadega, siis on alust loota, et sotsialistlik walitsus mõneks ajaks wõib püsima jääda ja osa oma kawadest teostada.

S.

Lodix parim kinga kreem

Kümne aasta kestwusel katsetatud ja imetletud!

Riigimaade ametil kaks jaoskonda.

Uute koosseisudega, mis põllutööministeeriumis maksma pannakse tuleva aasta alguses, wõeti teatawasti ette ametkondade koondamisi. Selle tagajärjel jääb riigimaade ametil, kes seni tegelnud peamiselt riigirendi üksuste likwidatsiooniga, senise 4 allüksuse asemel 2 jaoskonda — Lõuna-Eesti ja Põhja-Eesti jaoskonnad.

Täna saabub Soome kaitselaewastik.

Neljapäewa hommikul kell 10 saabub Eesti kaitselaewastikule küllа Soome sõjalaewastik, mille koosseisus 3 allweelaewa, 1 allweelaewade depoolaew ja 2 suurtükilaewa. Küllalsaabuwad laewad on kõik kolm uued ja alles mõõdunud aastal Soome tehastest wälja lastud.

Küllasõitwat laewastiku juhib merewäe kapten Ikonen. Laewastik jääb Tallinna kuni esmaspäewa hommikuni, mil alustatakse tagasisõitu.

Lennukite sügispuhkus.

Peale Tallinna-Helsingi liini lõpetab samal ajal (29. sept. korralise lennuühenduse ka Poola lennuliin „Lot" Tallinna-Warssawi wahel. Lennupost saadetakse seetõttu Poola, Tschehoslowakkiasse ja Türgimaale alates 30. skp. ühtlegi Berliini kaudu.

«Estonia» lõpploosimine laupäeval

Viimased piletid müügil: müügiautodes, ärides ja postkontorites.

15

„Pole hõda praeguselgi elul," naeratas Heino korraga endise julgusega. „Ega mind nii kergesti ei saa tabada. Wana lõwi juba tunneb püünise mulke ja teab, kust wälja pugeda. Huwitaw ning seiklusrikas on selline elu weel pealegi, ja mistarwis asjatult abielluda — see tähendaks endale kanrmitsaid jalgu panna."

„Aga kui mõnd naist armastad?" osatas Welda.

„Armastad," kordas Heino ironiliselt. „Armastada wõib niigi, peab siis selleks kohe abielluma. Tead sa, Welda, mis ütleb üks wene luuletaja: abielu on armastuse surm."

Welda ei wastanud midagi, ta peas liikusid mitmesugused segased mõtted, ilma et ta oleks suutnud neid kohe korraldada ja seksukohta wõtta. Weniwa pausi kõrwaldamiseks sosistas perenaine uuele teemale siirdudes:

„Heino, miks tulid ja talu sulaseks, sul oleks olnud ju linnas palju kergem töö, üksköik kas kuski wabrikus wõi kantseleis."

„Miks tulin maale," kordas Heino kuiwalt, talle oli see järelepärimine wastumeelne. Ta pidi juba ütlema: Luba, et praegu sellest waikin, — kui taipas, et see oleks rops õli Welda naiselikku uudishimu-tulle; seepärast wastas: „Linnas oleksin olnud rohkem hädaohus, mind oleks wõidud hõlpsamini tabada. Siin on elu kindlam."

„Kui sa siin nüüd waikselt elaksid ja end jälle hädaohtu ei asetaks; aga kui sina nüüd seda saad," sõnas Welda nukral etteheitel.

„Mis hädaohtu mul siin nüüd on, sina mind ei teeda..."

„Ole julge, Heino, mina seda ei tee tõlgi," sosistas perenaine tulisselt ja pigistas kõwasti Heino kätt.

„Ja keegi muu midagi ei tea."

„Nojah, siis muidugi ei teaks, kui sa ei koneleks. Aga sa teed ju kihutustööd. Ilmastilma käid seepärast külas. Mina mõtlesin alguses, et sa käid tüdrukute juures, aga sina käid kihutustööl."

„Kust sa tead, et ma kihutustööd teen, wõib-olla käin just tüdrukute juures?" küsis poiss märgatawa pilkega.

Weldas sähwatas hetkeks kiiwuse leek. Ta wiskus poisile sülle, põimis oma käed talle ümber kaela ning sosistas:

„Ei. Sa armastad ju mind. Oh, mu poiss!..."

Wäljas süwenes hiliskõwe öö, tähed muutusid suurenewa pimeduse tõttu weel rohkem nähtawaks. Mõned tasased tuuleiilid liigutasid aias puude lehti ning pisut eemalt kostis tumeda potsakuna paari walminud õuna kukkumine. Seinakell tagus kaksteistkümmend ragisewat pauku.

8.

Rammusaare-Lossu piimaühisuse juhatuse koosolek. Piima-talituse hoone teisel korral asetsewas juhatusetoas on õhk koosolijate paberossisuitsust sinakas. Laual, mille ümber istuwad juhatuse liikmed, on portselanist tuhatoos, mis kujutab suurt tammelehte, konisid kuhjaga täis ning neid tuleb järjest juurde, sest mehed on waidlushoos ning suitsetawad seejuures rohkesti. Piimaühisuse esimehel Paju Taawetil on koosoleku juhatajana rohkesti tööd, et kõnelejaid waos hoida, sest jutt keerleb ühisuse tegewuse laiendamise ning parema wõi-eksportäri leidmise ümber, mistõttu kipub esile juhatusliikmete partei-politiline meelsus.

„Sõna on järjekorras härra Metsapuul," laausub Paju Taawet, aeg-ajalt enese märkamata oma pahemat wurruotsa näpu wahel keerutades.

„Kuulge, mehed," algab kõnet Lagenõmme peremees. „Waadakem kõigepealt, kuidas töötawad Lääne-Euroopa wanad karjamajandus-riigid — Taani ja Shweits, ja siis leiame peagi, milles peitub meie wiga. Seal saab põllumees oma wõi, munade ja peekoni eest säherdust hinda, millist meie siin ei näe uneski."

„Seal ei ole majandus-ettewõtteis parteipolitikat nagu meil," pistis wahele rewisjonikomisjoni esimees Näsju Elmar.

„See on kõrwaline asi, aga waat', peaasi seisneb selles, et sealsed saadused on kõrge wäärtusega. Seal walmistatakse ja eksporditakse ainult esimese järgu kaupa, ja loomulik, et siis sellest kõige kõrgemat hinda saadakse ning põllumeeski rohkem teenib. Meiegi peame hakkama paremat wõid walmistama..."

„Mis meie wõil wiga on?" küsib habemik Suru Peet.

„Meile endile on ta muidugi hea küll, aga wälismaa sakstele mitte. Seepärast süüdistate asjatult meie eksportööri; kust ta saab meile nii kallist hinda maksta, kui siin enne rewisjonikomisjoni esimees arwas.

„Wõtku wähem wahekasu," hüüdis Näsju Elmar.

„Sul on hea siin lõmpsida küll oma tarku sõnu, aga kui ise oleksid eksportöör, küll siis näeksid. Meie eksport-äri on ju ühistegeline asutis, sul on tema eelarwed ja aruanded kõik käes, eks sa näe, et keegi seal pole mingit ülekohut teinud. Muidugi Taanis on eksportkulud wäiksemad. Kuid wõtke arwesse, kui palju wõid eksporditwad nood riigid ja kui palju meie. Nende wõi on igal pool nõutaw, meie peame oma kaupa alles tutwustama ja pakkuma. Seepärast peame kõik jõud tööle rakendama, et oma wõi wäärtust tõsta. Siis leiaks meie kaup rohkem turgu, sellega wäheneks ka eksportkulude protsent — ja põllupidajad saaksid kõrgemat hinda. Ja nii-siis, nüüd peab olema meie püüd oma wõi wäärtust tõsta nii, et meie wõi ei oleks Inglise turul enam teise sordina, waid taani wõi wäärne ja sama hinnaline."

„Kuidas sa tõstad?" hüüahtas Suru Peet.

„Selleks tuleb kõik abinõud tarwitusele wõtta ja, mis peaasi — meie peame endile uue wabriku-sisseseade muretsema. See on esimene nõue. Ka uue meieri peame wõtma, kes on asjatundlikum. Kui meil on uus ajakohane sisseseade ja hea asjatundja, siis on ka wõi kõrge wäärtus kindlustatud ja eksportöör wõib selle eest saada paremat hinda ning meilegi paremini maksta. Seepärast on minu ettepanek — asuda wabriku uuendamisele. Selleks muretseme endile krediiti kiires korras ja hakkame ehitama. Kõigepealt tuleks nüüd juhatuse esimehel asuda asjatundjatega ühenduse, lasta koostada eelarwe, ja siis peame peakoosoleku kokku kutsuma ning asja kiiresti ära otsustama."

„Järjekorras on sõna rewisjonikomisjoni esimehel."

„Lugupeetawad piimaühisuse juhatuse liikmed," algas Näsju Elmar. „Täna on siin rohkesti waieldud küsimuse üle, kuidas saaksime oma wõi eest kõrgemat hinda. Üks on selge, et me ei saa ühtegi haigust arstida ega puudust kõrwaldada, kui me ei tunne selle t õ e l i s i põhjusi. Kui n e e d on leitud ja kõrwaldatud, siis kaob nähtus iseendast. Nii on lugu sõngi. Siin on katsutud küll meie wõi madala hinna põhjusi leida — seda igaüks oma arusaamise seisukohalt —, kuid nagu need arusaamised ei ole õiged, nii ei ole ka õiged need põhjused. Kogu kurbloolus peitub esiteks selles, et meil on liiga palju wõieksportööre, kes suures omawahelises wõistluses iga hinna eest katsuwad wõid wälisturule saata. Selline suur waheltkauplejate kaader on rahwamajanduse seisukohalt täiesti lubamatu, sest wähese eksporditud wõihulga tõttu tõuseb kõrgele eksportööride poolt wõetud wahekasu protsent. Igaüks, kes wõi eksportimisküsimust jälginud, teab, et meie ekspordi kulud on peaaegu kolm korda suuremad kui Taanis. Iga wähegi majandusteadust tundjal isikul on selge, et meile piisaks üheksk, kõige rohkem kaheksk eksportöörist. Kuid meil sigib neid nagu seeni sügisesel wihma-ajal ja seda tänu meie parteipolitikuile, kes on osanud kanda politikat meie majandus-ellu ja ka ühistegewusse. Nüüd peaaegu iga erakond tahab rahwa majanduslike huwide eest wõidelda ja asutab majadus-ettewõtteid — rahwa kasuks muidugi —, aga tegelikult wõetakse rahwa taskust, makstakse oma politilistele onupoegadele kõrget palka. Ma ütlen, waremini wõi hiljemini lõpeb niisugune majanduspolitika krahhiga. Wabrik wabriku seljas, äri äri turjal, just kui oleks meil tagamaaks mõni looduswaradekas ning asustamata Siber. Meid on siin üks miljon ja meie maad waewalt üks kubermang, mis me laiutame! On ju tuntud majandusteaduslik tõde: mida wähem ettewõtteid ja mida rohkem neil tööd, seda paremini tasub end ettewõttesse paigutatud kapital. Kuid meil kipub igasuguseid wabrikuid ja tööstusi saama kaugelt rohkem kui tööd. Loomulik, et siis tööstusaadused tulewad kallid ja raske on neile leida turgu. Iga teadlik äriinimene uurib kõigepealt turuwõimalusi ja kui ta leiab, et turg on olemas, siis alles hakkab ta wastawaid artikleid walmistama. Meil aga asutatakse kõigepealt tööstus ja alles siis hakatakse waatama, kuhu kaupa mahutada.

Sellepärast ei saa mina küll kuidagi nõus olla nende mõtetega, mis härra Metsapuu täna siin korduwalt on awaldanud, ja nimelt wabriku uue sisseseade muretsemisega, sest sellest ei tule praegu, ma ütlen, just praegu, ühisusele mingit kasu, küll aga saaks ühisus uue suure wõla kaela, ning selle tasumine ja protsentide maksmine tooks ühisuse liikmeile rohkem kulu, kui on sellest tulu. Ma olen päris kindel, et see tulu wõrdub nullile."

(Järgneb.)

Rukki kokkuost algab.

Wastuwõtte punktid ja aeg kindlaks määratud.

Walitsuse poolt on kindlaks määratud rukki wastuwõtte kohad ja aeg. Allpool toome need Lõuna- ja Kesk-Eesti kohta.

Rukki kokkuostmine jünnib:

Tartus 3., 4., 5., 6., 7., 8., 10., 11. 12. 13., 14. 15., 17., 18., 19., 20., 21., 22., 24., 25., 26., 27., 28., 29., 31. okt. Elwas 2., 3., 4., 5., 7., 8., 9., 10., 11., 12. ja 14. nov. Jõgewal 16., 17., 18., 19., 21., 22., 23., 24., 25., 26., 28. 29. ja 30. nov. ja 1. ja 2. dets. Wiljandis 30. sept., 1., 3., 4., 5., 6. ja 7. 8. 10., 11., 12., 13., 14. ja 15. okt. Pärnus 28., 29., 31. okt. ja 1., 2. nov. Ristil 4. ja 5. okt. Riisiweres 6. okt. Kegasel 10. ja 11. okt. W.-Kuustes 12., 13., 14. ja 15. okt. Põlwas 17., 18., 19. ja 20. okt. Werioral 21., 22. ja 24. okt. Lepasaares 25. okt. Wõrus 26., 27., 28. ja 29. okt. Sõmerpalus 31. okt. ja 1. nov. Antslas 2., 3., 4., 5., 7. ja 8. nov. Karulas 9. nov. Walgas 10. 11. ja 12. nov. Mõnistes 14. nov. Koiküllas 15. nov. Sangastes 17. nov. Keenis 18., 19. ja 21. nov. Pukas 5., 6., 7. 8., 10., 11., 12., 13. 14., 15. 16. 17. ja 18. okt. Paluperas 22., 23., 24., 25. ja 26. nov. Nõos 28., 29. ja 30. nov. Tahtweres 6., 7. 8. ja 10. okt. Kaareperes 11., 12., 13., 14. ja 15. okt. Mustwees 14., 15., 16. ja 17. nov. Sürgaweres 17. ja 18. okt. Qustweres 19. ja 20. okt. Wõhmas 21. 22., 24., 25., 26. ja 27. okt. Käreweres 28 okt. Türil 29. ja 31. okt. Paides 1. 2., 3., 4., ja 5. nov. Esnas 7., 8., 9., 10. ja 11. nov. Järwa-Jaanis 12. 14., 15., 16., 17. ja 18. nov. Wajangul 19. novembril. Kärus 21. nov. Loodis 10., 11. 12. ja 13. okt. Hallistes 14., 15., 17., 18. ja 19. okt. Abjas 20., 21., 22., 24. ja 25. okt. Mõisakülas 26. ja 27. okt. Woltwetis 28. ja 29. okt. Toril 31. okt. Wiluweres 1. nov. W.-Wändras 2. ja 3. novembril.

Irboska, Petseri, Kuresaare, Taaliku ja Kärdla wastuwõtupunktide tähtpäewad selguwad hiljem.

Terror Kuba saarel.

Piiramisseisukord pandi maksma.

Rida atentaate politikategelaste wastu.

Havannast, 28. sept. Kuba senati esimees, rahwuswabameelsete erakonna juht Wasquez Bello, langes atentaadi ohwriks. Tema sai rewolwrikuulist raskesti haawata ja suri hiljem hospidalis. Tundmatu laskja põgenes.

Samasuguseid atentaadikatseid pandi ka teiste politikategelaste wastu toime. Nende atentaatide tagajärjel on Havannas kuulutatud wälja piiramisseisukord.

Titulescu lahkub.

Ei poolda mittekallaletungi lepingut Wenemaaga praegusel kujul.

Bukarestist, 28. sept. Rumeenia saadik Londonis — Titulescu, esitas walitsusele lahkumisepalwe.

Kuuldawasti lahkub ta sellepärast, et ei poolda mittekallaletungi lepingu sõlmimist Wenemaaga, sel kujul nagu tahab seda Rumeenia walitsus. Mittekallaletungi lepingu sõlmimist Rumeenia ja Wenemaa wahel olewat oodata lähemal ajal.

Ühtlasi pancwat Titulescu maha Rumeenia esituse rahwasteliidus.

Titulescust peetakse Rumeenias suurt lugu, sellepärast äratab ka tema lahkumine suurt tähelepanu. Ei ole wõimata, et Titulescu samm toob tõsiseid sisepolitilisi tagajärgi. Mõne aja eest Titulescu oli teatawasti Rumeenia wälisministriks.

Papen riigipäewa komisjoni ees.

Berliinist, 28. septembril. Riigikantsler von Papen ja siseminister Gayl ilmusid riigipäewa uurimiskomisjoni ette selletusi andma sündmuste kohta riigipäewa laialisaatmise koosolekul. Kantsler seletas, et ta on õigel ajal sõna palunud. Ära nähes, et riigipäewa esimees ei reageeri, läinud ta esimehe puldi juurde ja pannud laialisaatmise dekreedi lauale. Riigisekretär kinnitas seda tunnistust.

Läti delegatsioon Moskwas.

Moskwast, 28. septembril. Läti delegatsioon kaubalepingu läbirääkimisteks Nõuk. Wenemaaga tegi siin ametlikke wisiite. Nõuk. Wene [illegible]ioni juhataja Stomonjakow korraldas Läti delegatsioonile banketi, millest wõtsid osa Nõuk. Wene kõrgemad esindajad. Pärast ametlikke wisiite algawad kohe läbirääkimised.

Töötute mürgel Londonis.

Londonist, 28. sept. Töötud panid ühes Londoni eeslinnas toime meeleawalduse. Meeleawaldajad tahtsid tunaida raekotta, kuid politsei takistas seda. Mitu inimest sai politsei kumminuiadest wigastada. Osa meeleawaldajaid areteeriti.

Rahwasteliidu peasekretäri tool tühi.

Wärwitud waidlused täiskogus.

Genfist, 28. septembril. Rahwasteliidu nõukogu oma kolmapäewasel kinnisel koosolekul wõttis wastu Rahwasteliidu peasekretäri sir Eric Drummondi lahkumise palwe, milline otsus astub jõusse 30. juunil 1933. aastal.

Uue peasekretäri walimine jünnib Rahwasteliidu erakorralisel istüngjärgul novembrikuus.

Rahwasteliidu täiskogu koosolekul algasid waidlused nõukogu aasta-aruande üle Hiina delegaat Kwotaitscho könega. Hoidudes piinlikult puutumast oma maa konflikti Jaapaniga, piirdus Hiina delegaat sellega, et kritisitas alla Hiina soowi pooldada wäewähendamist ja julgeolekut. Hiina olewat waba igasugusest militarismist ja sel põhjusel paluwatki ta Rahwasteliidu abi oma iseseiswuse kaitseks.

Austraalia delegaat Hughes kirjeldas sotsiaalset kaost ja kommunismi idude tekkimist kui praeguse aja hädade ürgpõhjust.

India delegaat Agha khan toonitas Hiina-Jaapani tüliküsimuse lahendamise tarwidust.

Waidlused lõppesid Paraguai delegaadi sõnawõtuga, kes kinnitas, et Paraguai on nõus iga sammuga, mis aitab lahendada tema konflikti Boliiwiaga, olles tarwiduse korral walmis andma tüliküsimuse lahendamist rahwuswahelise wahekohtu kätte.

Sädetelegraaf märgib.

Plahwatus põjalaewal. Prantsuse allweelaew „Perseel“ oli proowisõidul Lamanche'il diiselmootori plahwatus. üks insener sai surma, 9 ihikut haawata. Allweelaew toodi Cherbourgi sadamasse.

Woldemaras kohtus. Kaunasest. Siin algas eilsemen kolmest kohtuprofessist endise pea- ja wälisminister dr. Woldemarase wastu. Teda süüdistatakse 50.000 daani krooni riigi raha raiskamises.

Itaalia kuninga sõit Aafrikasse. Itaalia kuningas alustas esmaspäewal teekonda Eretreasse. See on esimene kord, kus Itaalia monarh külastab seda asumaad.

Teatame

lugupeetud ostjaskonnale, et meie kontor ja ladu on

ÜLE VIIDUD

Pikk tän. 33

Tallinnas, telefon 443-12

Kõige austusega

EESTI KUMMITÖÖST. O.-Ü. „PÕHJALA“.

Ei jõutud edasi!

Walitsuse komitee arutab...

Tallinnast, 28. sept. Eile õhtul tuli uuesti kokku wabariigi walitsuse majanduskomitee. Kuid ka seekord ei jõutud weel pooleli olewaiks küsimustes seisukohta wõtta, nii et walitsuse komitee pidi weel uuesti kokku astuma kolmapäewa õhtul.

Täna hommikul kell 11 tuli kokku rahwusliku kesklerakonna riigikogu rühm. Rühma koosolek kestis weel toimetuse töö lõpul edasi. Koosolek arutas praegust politilist seisukorda, kuid otsusi teha ei saadud, sest ei olnud weel lõplikult teada walitsuse ja walitsuse komitee otsused. Nagu sellest näha, ei toonud ka eilne päew weel selgust.

Olletrusti monopol lõhkeb?

Maksude walitsus on kauemat aega otsinud abinõusid, kuidas sundida õllewabrikuid õlle kwaliteedi tõstmisele ja ühtlasi hinna alandamisele. See on osutunud raskeks, kuna enamik õllewabrikuid on trustiga seotud. Neil päewil esitati maksude walitsusele kahe isiku poolt palwe uue õllewabriku awamiseks Tallinnas. Juhul, kui neile luba antakse, mis tõenäoline, siis on wõimalik arwatawasti ka teisi sundida õllehinda rewideerimisele wõtma ja kwaliteeti tõstma.

Uus õigusteaduse doktor.

Artur Tõeleid Kliimann.

Kolmapäewal kaitses ülikooli aulas mag. A. T. Kliimann oma doktori-wäitekirja „Administratiiwakti teooria“. Ametlikeks oponentideks olid prof. A. Piip ja prof. N. Maim.

Artur-Tõeleid Klismann sündis 16. jaan. 1899. a. Wõrumaal Peipsi ääres Meerapalu tulas. nyenja-aastasena õppis talwe kohalikus wallakoolis Pedassaares, astus siis Räpina kihelkonnakooli, mille kolm aastat hiljem lõpetas. Õppis edasi Räpina Kõgemas Algkoolis kolm aastat. Wiibis maailmsõja päewil sõjakoolis. Küüpsuseksami andis wardussõja sõdurina 1919. a. Lõpetas eesti sõjakoli ja astus kohe Tartu ülikooli õigusteaduskondi kus eriti studeeris riigi ja administratiiwõust, politilist ökonoomiat ja õiguse üldõpetust. Lõpetas ülikooli 1. järgu diplomiga 1923. a.

Töötas ülikooli stipendiaadina kodu- ja wälismaal ja pidas loengid administratiiw-õiguse alal. Käesolewal aastal waliti Rockefeer Foundationi stipendiaadiks.

Prof. M. J. Eisen usuteaduskonna auoktoriks.

Prof. M. J. Eisen 75 aasta sünnipäew leidis meie akadeemilits ringkondades kui ka teistes seltskonna osadi laialdast kajastust.

Hommikul käis M. K. S. Tütarlaste gümn. laulukoor, direk Karro ja inspektrise pr. E. Luiga juubilaterwitamas. Nendele järgnes ülikooli kogudt laulukoor „Cantate Domino“, kes juubilaroma auliikmeks walinud. Eesti Kirjandr Seltsi poolt terwitas juubilari seltsi esimeeFr. Tuglas. Ülikooli poolt käisid terwitusi ei andmas rektor prof. J. Kõpp, dekaanid of. Haliste ja H. B. Rahamägi ja hulk kolhe-professoreid. Usuteadi skond on juubilatema 75 a. sünnipäewa puhul walinud auktoriks.

Terwitamas käisiuubilari weel Eesti Üliõpilaste Seltsi, EesKarskuslliidu ja teiste karskusorganisatsioonid Akadeemilise Usuteadlaste Seltsi ja palp teiste organisatsioonide esindajad.

Hulk terwitusi saal ka telegraafi teel.

Pärnumaa koolinõiku ametijuubel.

1. okt. mälestab Jõumaa esimese jaoskonna koolinõunik — Ihan Tõõts oma 40-a. pedagoogilist tegust.

1. okt. 1892. a. astus on ta õpetaja elukutses tegew olnud. a on töötanud Tartus, Wõrus, Karulas. Kõid suurem töö on lamanud tema õlul Jõumaal eesti kooli organiseerimisel ja lõsel iseseiswuse algpäewadel ja nüüd, töö arendamisel ja süwendamisel koolinõuna. Ta oli kahekja aasta kestel Pärnumaainsaks koolinõunikuks, kuid ei jätnud ühaastal ja aastaajal külastamata Pärnumaiali paisatud koole, andes kõikjal sõbralikku elus kogenud pedagoogina nõu, kuidasielu paremini korraldada.

Kuigi 40 aastat kõõd turjal, ei ole ta wäsinud, waid jatkab noorusliku energiaga. Jatkugu tööaja ja tööenergiat!

Klassiloterii eõõd walmis.

Majandusministeeri on walmis riikliku klassiloterii seadusu ja see esitatakse arwatawasti täna riigi. Peale seda kui seadus riigikogu poolt wõetud, wõidakse kohe riikliku klassiloterii positähed müügile lasta.

Ebaillusa nahavärvi

ning käte- ja näopunetuse wastu tarwitatakse kõige paremini lumiwalget Leodor-kreemi (Creme Leodor). **Ka kare nahk kaob, kui järjekindlalt tarwitatakse Leodor-kreemi. Wiimast määritakse nahale pärast pesemist wähesel mõõdul. Leodor-kreemi eriline paremus seisab selles, et see matt kreem imehästi jahutab sügelewat, ärritatud näonahka, olles ühtlasi eelistatawaks aluseks puudrile.**

Tartumaa õpetajad mures

Kongressi tulipunktiks wõitlus palgakärpimise wastu.

Kolmapäewal astus Tartus kokku Tartumaa Õpetajate Liidu üldkoosolek, mis läheb Tartumaa õpetajate kongressi nime all. Kongress kestab kaks päewa.

Esimesel päewal oli ilmunud kaugelt üle saja õpetaja. Kongress peetakse E. Käsitööliste Abiandmise Seltsi ruumes. Kongressi awas Liidu esimees K. Neumann, kes rõhutas seda rasket meeleolu, mis õpetajate kestel walitseb käesolewal sügisel koolitöö alguse puhul. „Need, kelle lapsi oleme nagu kätel kannud, on astunud meie wastu wälja.“

Kongressi juhatusse waliti K. Neumann, G. Reial ja kirjs. Sekretariaati Paju, Looga, Rüütli, Kull ja Parsson.

Esimesena kuulati ära haridusministeeriumi kooliwalitsuse dir. R. Mägrakeni ettekanne kooliwalitsuse kawatsusest hariduse alal. Nagu ettekandest selgub, püüab ministeerium kõiki neid puudusi, mis koolitöös ja korralduses esile tulnud, jõudu mööda parandada. Eriliji uuendusi, mis puudutaks kooli ümberkorraldamist, ei ole ette näha, küll aga tuleb tegemist teha küsimusega, mis wiimasel ajal päewakorrale kerkinud, nagu keskkoolide jaotus proogimnaasiumideks, maal asuwate keskkoolide õppekawade küsimus, õpperaamatute ja koolimajade küsimus.

Kõne järele wõeti elawalt sõna ja juhiti ministeeriumi tähelepanu neudele asjaoludele, mis kohtadel end kõige walusamini tunda annawad, nagu puudused koolimajade juures, kaitooriistade wähesuse jne. alal.

Kongressi haripunktiks näib aga kujunewat

õpetajate palgawõitluse küsimus.

Esimesel päewal oli selles küsimuses ette nähtud J. Elango ettekanne õpetajate majanduslikust ja õiguslikust seisukorrast.

Toimetuse töö lõpul olid hoogsad kõnelused selle küsimuse üle.

Kõne järele pidi Õpetajate Liidu asemikkude kogu koosolekul eelmisel päewal walitud komisjon esinema resolutsiooniga, mis sihitud riigiwanema wiimase jutuajamise wastu, mis antud ajakirjanikkudele ja mis puudutas õpetajaid.

Samuti oli esitatud kongressile resolutsioone palgaküsimuse asjus, kus kategoorilselt wastu seistakse õpetajate palga kärpimisele.

Kongress kestis õhtuni ja jatkub neljapäewal kell 9 homm. samas kohas.

Kaitseliidu sügismanööwrid Abja-Hallistes.

Käesolewal sügisel korraldab kaitseliit suuremad sügismanööwrid L.-Eestis ja nimelt Abja-Hallistes ja Õisu kihelkonnas. Manööwritest wõtawad osa Pärnu- ja Sakalamaa ning Pärnu ja Walga linna malewkonnad. Manööwrid peetakse 1. ja 2. oktoobril. Üldjuhiks on määratud kaitseliidu peastaabi ülem kol.-ltn. J. Maide.

Manööwritel on esitatud kõik kaitseliidu wäeliigid ja seega korraldatawad sügismanööwrid tõhks pakkuda ümmarguse pildi kaitseliidu riigikaitseks walmisolekust. Manööwritele kogumine sünnib laupäewal, 1. oktoobril, kusjuures kaugemalt jõutakse pärale rongidega. Wabariigi walitsus on wõimaldanud kaitseliitlastele prii sõidu.

Eesti-Poola akadeemiline õõprusühing.

Üleeile õhtul asutati Tallinnas Eesti-Poola õõprusühing. Asutamiskoosolekust wõtsid osa need tehnikumi üliõpilased, kes wiibisid mõõdunud suwel Poolas praktikumil, ja need üliõpilased, kes wiibisid Poolas suwel kehalise kaswatuse ülikoolis, kui ka need tehnikumi üliõpilased, kes sõidawad edasi õppima Warssawi polütehnikumi. Eile õhtul tuli kokku asutatawa ühingu teine koosolek, kus pidi moodustatama juhatus. Poolas on seejugune õõprusühing juba warem loodud.

Kaks enesetapmist Wiljandimaal.

86-aastane naine uputas enese.

Teisipäewal keskpäewal uputas enese Õisus Uue-Maiste taluperemehe 86-aastane ema Kadri Muri, umbes 100 m talust eemal olewasse tiiki. Wanakese kaotsiminekust sai talurahwas teada umbes ½ tunni pärast ja kui ta tiigist wälja toodi, ei läinud enam korda teda ellu äratada. Kadri Muri oli juba mitu aastat töötanud, et uputab enese, millise ähwarduse nüüd teostaski.

Poos enese pöõningul. Wiljandis Toome tän. 4 elutsew Eduard Taul, 28 a. wana, leiti 26. sk. poonult sama maja pöõningult. T. põdes kauemat aega neeru- ja peaajukelme põletikku. Nähtawasti enesetapu põhjuseks oligi raske haigus.

TÄNASED TÕIGAD.

Nüüd on nii kuri aeg, et isegi poeg tõstab käe oma isa wastu ja tütar sõdib emaga. Perekondlikud õilsad traditsioonid kipuwad lagunema. Kui öeldakse, et „ja mõtled oma wanaisa peaga“, siis wõetakse seda teatawal määral alahindamisena wõi haawamisenagi.

Nii polnud see mingi ime, kui mõõdunud laupäewal wõi Tartus märgata üht wäga ägedat perekondlikku tüli. Poeg ja isa olid wõitluses kas wõi elu ja surma peale. Tüli juured ulatuwad muidugi kaugemale. Wana isa oli walmis teinud testamendi ja selle järele pidi poeg saama kah oma osa, kuid niiwõrt napi, et noormees ei suutnud kuidagi leppida. Sellest peale algaski sõda. Poeg, kes suuremat ametit ei hoolinud pidada, wõttis kokku kogu jõu, et isa käest wõimalikult ohtralt mammonakest wälja pigistada. Et kui peale isa surma saan nii naeruwäärselt wäikese summa, siis katsun wähemalt wanamehe elupäewil wõtta nii palju, kui wõtta on.

Isa tõkestas seda saamahimu muidugi, kuidas oskas ja jõudis. Aga sellele waatamata oli sunnitud poisile mõnigi kord wastu tulema. Mis sa ikka teed, kui on tegemist oma lihase wõsuga. Aga see wastutulek oli poisi meelest siiski nii napp, et ajas wihale. Ja otsima igasuguseid wahendeid, kuis õiget pressi peale panna.

Mõõdunud laup. sattuski poiss oma suureks õnneks hea soone peale. Isal oli nimelt wäikesi nõrkusi õrnema soo esindajatega wahetewahel juttupuhumisi korraldada ja poiss tabas isakese otse sellelt nõrkuselt. „Nüüd on mul hea trump peos“, seletas poiss sõpradele. „Katsugu weel ihnustada — otsekohe teen teatawaks!“ Ja kui tuli öö, millest suurem osa oli weedetud napsuklaasi taga, jõudis kätte säärane moment, kus tuli rahast puudus.

„Sõidan isa juure ja toon“, oli kindel otsus.

Sõitiski. Täie õiguse ja uhkusega. Trumbid olid ju peos! Kuid isa polnud kah niisama käe otsa wõtta. Ette aimates wõimalikke awantüüre, oli ta enese lukustanud magamistuppa ega kõssamudki, kui poeg ukse taga müristas. See lõi noore kangelase were lõkkele. Algas kõwa mäss ja mõõblilõhkumine. Kisa ja kära muidugi nagu korralikus lahingus kunagi.

Nähes, et asi wõib minna kriitilisiks, nihutas isa enese salakesi läbi akna wälja, kutsus tänawalt kordniku ja kui poeg parajasti asus puhwetikapi kallale, et sellega teha lühikest lõppu, oligi seadusesilma karm käsi turjal. Midagi polnud parata, tuli seekord lahing jätta pooleli ja koos wõimuga marssida mujale.

Nii et sest trumbist ei tulnud seekord midagi wälja. Aga kisa ja müra oli kogu kwartaal täis. Ja naabritele jatkub juttu nädalaks ning paariks.

ETA

KRIMM

LÕUNA-VENE

PABEROSSI TUBAKAS

50 g 60 s

SISTRA

Tartu kinod

„Glorias“

praegu jooksew film „Ema“ on tõepoolest seni Tartus joosnuist kõige paremaid. On arusaadawalt suur menu, mis filmile on osaks saanud wälismail. Waikset, idüülilisest perekonnaelust, keskendatud õrna, ennastsalgawa ema ümber, areneb hoogne, haaraw draama, mis kohati suudab närwe wiimsenigi pingutada. Filmi parem pool — haaraw ja usutaw sündmustiku kõrwal — on näitlejate hea mäng. Iseäranis jääb meelde püüima nii kujult kui mängult liigutawalt ilus ema.

Publik läki end sügawasti liigutada.

Ka waatepilt — helifilm lindudest — uudne ja draamale wäärne lisa.

Õnnetused ja kurtõõd.

„Kratt“ kalmistul. Paul Polli omaste haualt Tartu-Maarja kalmistult on warastatud 2 pärga 20 kr. wäärtuses.

ülikonna wargus. Oskar Nurmelt Turu tän. nr. 4 warastati walewõtme abil ülikond, mille wäärtus 54 kr.

Wärnitsahimuline waras. Aug. Moksilt warastati aurik „Laine“ pealt wärnitsa nõu 8 kg wärnitsaga.

Rahawargus. Elwira Sibulalt Narwa tän. nr. 149 warastati 15 kr. raha.

Kaks jalgratta wargust. Ingo Krauselt Gustaw Adolfi tän. nr. 62 warastati jalgratas 100 kr. wäärtuses.

Teine jalgrattawargus pandi toime Päewa tänawal, kust warastati Joh. Aule jalgratas, mille wäärtus ka 100 kr.

Walewõtmega tungiti korterisse. Joh. Truusilt Tööstuse tän. nr. 16 warastati korterist mitmesugust riidekraami 116 kr. wäärtuses. Wargad tungisid korterisse walewõtmega.

Riisumine Karlowa tänawal. Esmaspäewa õhtul kella 11 paigu riisuti Elfriede Järwelt Karlowa tänawal käekott, mille wäärtus 5 kr. Riisujaks osutusid tundmatud mehed.

Riietewargus. Antonie Tikaselt Aia tän. 55 warastati mitmesugust riidekraami 74 kr. wäärtuses.

Sport

Jalgpalliwõistlused õõppemas.

Eesti liiduklassi tänawused jalgpalli-esiwõistlused on õõppemas ja ees seisab weel ainult üks mäng — „Spordi“ ja „Puhkekodu“ wahel. Nimetatud wõistlus, olgu missuguse tulemusega tahes, ei muuda esiwõistluste turniiritabelis paigutust jo seega on tänawune paremusjärjekord juba selge. See oleks: 1) Tallinna „Sport“ — 14 punkti, 2) Tallinna „Puhkekodu“ — 11 p., 3) Tallinna „Kalew“ — 9 p., 4) Tallinna jalgpalliklubi — 7 p. ja 5) Narwa tennis-hokeiklubi — 5 punkti. Narwa „Wõitleja“ loobus wiimasest mängust („Puhkekodu“ wastu) ja seetõttu tühistusid kõik tema mängud esiwõistluste sügisringis. Ühtlasi langes „Wõitleja“ A klassi, kuna tema asemele päälis liiduklassi wastne A klassi meister — Tallinna „Estonia“.

Lähemail päewil.

EÜS ja Wironia kohtawad jalgpallis pühapäewal kell 3 p l. staadionil. Mõlemis meeskonnas mängib rida tuntud jalgpallimehi. Wironial — Brenner, Koort j. t., EÜS-il — Simpman, Elland, Pehap, Riomarid j. t.

Laiast maailmast.

Prantslased pidasid wõistlusi eelseiswa kergejõustiku maawõistluse eel Pariisis, kus näidati rida toredaid tagajärgi, millest wälja tõstmist wääriwad Pauli kaugus 7,48 m ja Noeli ketas 49,36. Ka Winter saawutas kettas hea tulemuse 48,43, Keller jooksis 800 m —1.54,8 ja Sera Martin 1500 m 4 minutiga. Noel tõukas kuuli 14,86 ja Philippon kõrguses ületas 1,85.

Rootsi akadeemilistel wõistlustel Upsalas saawutati keskpäraseid tulemusi. Kauguses saawutas Göransson 6,81; kettaheites Mannerfeldt 43,36; kõrgushüppes Adolfsson 1,85 ja odaheites Strömer 58,68.

Rootsi wõitis Leedut jalgpallimaawõistlusel 8:1, kusjuures poolaeg oli ainult 1:0. Wõistlust jälgis 15.000 roolslast.

Taani-Norra maawõistluse wõitsid taanlased 2:1, poolaeg 1:0.

Õiendus.

Teatame sellega, et hra Kääparini ekfiandmete tõttu on sattunud meie nimed kontsertmiitingu programmi, mis korraldatakse pühapäewal, 2. okt. Meie ei esine.

H. Wisnapuu.
E. Türk.

Riigikohtu otsused

Riigikohtu kriminaalosakonna kohtuistungil 14. sept. otsustati tagajärjeta jätta Iwan Podrjätšikowi, Woldemar Kuninga, Karl Leiteri, kahjusaaja A.-ü. „Linaprodukti“, Arnold Wõiobergi, Julius Uguri, Roman Pusse, Karl Altoki, maksudewalitsuse (Age Blochi süüdist.), Priidik Kukermanni, Woldemar Lukseva, Jaan Schulist, Eduard Laursoni, Ekaterina Lilienthali, Woldemar Lilleworii, Jakob Ludwiki, August Lutteini ja kahjusaaja Mihkel Salmi, Robert Masingi, kahjusaaja Iwan Tšernoffi, Georg Pruuli, Emilie Rea, Karl Kängseva, kahjusaaja Erika Leibbergi, August Jänese, Aleksander Kuke, Elmar Neumanni, Johan Jabti, Alfred Jänese, Karl Jürgensoni, Jakob Punmanni ja Karl Adolfi kaebused kaewatud otsused tühistati. Kasriel ja Sara Besprostwanõide, kahjusaaja Aleksander Kutsari ja Aleksander Tuule kaebeasjades. Otsuse kuulutamised lükati edasi Julie Vau ja Woldemar Steinfeldti süüdistusasjades.

Riigikohtu

Riigikohtu tsiwilosakonna awalikul kohtuistungil, 8. oktoobril tuletwad arutusele Mart Seibi, Eesti wabariigi sadamatehased, Jakob Pärtseli, ülewenemaaline tarwitajate keskliit, Jakob Pärtseli, Nõukogude sõjalisiklikude wabariikide liidu kaubandusline esinus Eestis, ülewenemaaline tarwitajate keskliit ja teised, surnud Andres Mardi p. Martsoni testamendi ja Eduard Laamanni kohtuasjad.

Tähelepanu wõistlus!

Wõita wõite 125.000 senti.

Tähelepanu võistlusest võib osa võtta igaüks,

kui ta omandab enne 14. oktoobrit 1932. a. Rakvere Rahvamaja ja Hariduse Seltsi loterii pileti ja teatab pileti all servas oleva kupongiga, **mitu valget punkti on ülal toodud mustas sõõris.** Aadress: Rakvere, Rahvamaja, pk. 71.

Täiendavalt müügikohtades.

Arstide sisukad õppetunnid.

Kõrge teadusliku tasapinnaga ettekanded arstide kongressil. — Hoolekande-korraldus arwustuse all.

Noorem arstkond ülikoolile heaks tunnistuseks.

Prof. dr. med. H. Koppel.

Konaressidele ja näitustele tullakse kokku, et üksteiselt õppida. Praeguse kriisiaja kongressid ja näitused peawad aga ka ülewaadet andma, kui kaugel oma asjadega oleme. Kui sellelt seisukohalt mõõdunud 2. Eesti arstide kongressile ja sellega ühenduses korraldatud terwishoidlikule näitusele tagasi waadata, siis peame ettewõtte tagajärgi õige rahuldawateks tunnistama.

Osawõtt kongressist kui ka näitusest oli õige elaw. Kongressile oli kokku tulnud 197 arsti, meie riigi kohta ilus kogu. Oli selles arwus küll ka külalisi naabermaadest, Soomest, Lätist ja Leedust, kuid wõrdlemisi mitte paliu. Oli näha arste igast kodumaa nurgast ja igasugustelt tegewusaladelt, ja et nad mitte tühjade kätega tulnud ei olnud, näitab peetud ettekannete hulk. Neljas konaressi osas peeti kahe päewa kestel kokku 66 ettekannet, milledele weel lühemad wõi pikemad läbirääkimised järgnesid.

Ettekannete teaduslik tasapind oli rõõmustawalt kõrge.

Suur hulk neist esitas andmeid eriuurimiste ja kutseteaewuses saadud tähelepanekute ning kogemuste kohta. Ei olnud mitte ainult tegemist üksikute erialade ülewaadetega, waid mõneski küsimuses toodi wäärtuslikku lisa teadusele otseselt. Et praeusel kitsikuse aiajärgul ka arstidel majanduslike raskustega wõidelda tuleb, siis ei saa hindamata jätta asjaolu, et meie arstkond mitte leiwamuredest ennast paelutada ei lase, waid ligidasse ühendusse teadusega püüab jääda.

Weel peab ära märkima, et ettekandjaid peale Tartu, kus ülikooli asutistes ja haigemajades teaduslikud uurimised enam hõlbustatud, wõrdlemisi rohkel arwul ka teistest koduma linnadest ja maalt pärit oli. See on tunnistuseks, et haigemajad ja hoolekandeasutused, mis linnades ja maakondades suurte kuludega end kutsutud, oma ülesandeid täidawad ja asjatundjate juhatusel töötawad.

Oli huwitaw näha, kuidas läbirääkimistel wanemad ja nooremad ametiwennad, täiesti oma erialade kõrgusel seistes, kõne all olewaid küsimusi oma äranägemiste ja uurimiste alusel mitmest küljest selgitasid ja walgustasid. Sündis mulje, et meie arstkond mitte ainult arwuliselt edenenud ei ole, waid et ka tema üldine teaduslik tasapind järjele on tõusnud, mis praegusaja nõuetele wastab ja teiste maade arstkondade kõrwal wõib ühewäärilisena esineda.

Suurem osa meie noorematest arstidest on meie eestiaegse ülikooli kaswandikud. Nad on oma õppimiskohtadega ligidasse ühendusse jäänud ja, nagu igapidi nähtawale tuli, on wahekorrad endiste õppijate ja õpetaiate wahel kõige paremad. Noorem arstkond on meie ülikoolile ja selle tööle heaks tunnistuseks.

Sijuliselt olid ettekanded osalt meie terwishoidlike korralduste alalt, käisid suuremalt jaolt siiski mitmesuguseid arstiteaduslikke erituimusi. Ei saa siin üksikasjaliselt nende kohta sõna wõtta, puudutan ainult mõnda.

Põlewaks päewaküsimuseks on meil praegu

hoolekande-küsimus.

Kulud, mis see nõuab, kipuwad üle jõu käima ja tagajärjed ei ole ometi kõigiti rahuldawad. Kuidas siin, eriti nooramõistusliste ja waimuhaigete juhtes paranduse tuua wõimalik oleks, selle kohta kõneles prof. Bresowski, kelle ettekandele weel elawad läbirääkimised järgnesid. Prof. Bresowski arwamise järele wõiks praegu wäljakujunenud hoolekandewiisi muutmisel suurt tulude kokkuhoidu saawutada, kui suuremat rõhku panema hakataks mitmel pool wälismail juba heade tagajärgedega tarwitatawale nõndanimetatud lahtisele hoolekandele. Umbes pool praegu nõrgamõistuslike ja waimuhaigete majades ülewalpeetawatest wõiks wäga hästi kodudes oma perekondades ära elada, wõiks seal jaolt kasulikudki olla. Haigemajadesse tuuluks ainult need, kes ümbrusele hädaohtlikud, wõi keda haigemajades parandada wõidaks. Muudele oleks otse kasulikum, kui nad terwete sekka jääks, sest teiste haigetega kooswiibimine awaldab nende peale halwendawat mõju, nii et nad pärast ka oma kodudesse enam ei sünni. Meie praegused hoolekande-määrused wõimaldawad meile küll sarnast lahtist hoolekannet, kuid seda tarwitatakse seni kahjuks liig wähe, kahjuks riigile ja kahjuks ka haigetele.

Prof. Miländer näitas, kuidas meil praegu weel

sünnitajate emade surewus ja surnult sündiwate laste arw õige suur on,

ning maal märksa suurem kui linnades. Selle nähte põhjuseks peab tema sünnitamisabi puudulikku korraldust, kuna meil arste ja ämmaemandaid igal pool kaunis tihedalt laidub. Prof. Miländer soowitab linnades ja maal rasedate emade nõuandekohtade sisseseadmist, kus emad juba aeqsasti enne sünnitamist juhatust ja nõu wõiksid saada, kuidas olla ja elada ning juhtudel, kui raskendusi sünnitamisel ette näha, sünnitamiseks erihaigemajadsese wõiksid minna, kus kogenud arstide abi ja tarwilikud abiandmise abinõud saadawal.

Kuidas lapsi tiisikuse eest hoida

ning missugused rawimiswiisid tiisikushaigete juures kodus, wõi sanatooriumis, kõige soowitawamad tarwitada, selle üle rääkisid laste ja emade nõuandekohtade ja sanatooriumide juhatajad. Nahahaiguste osakonnas oli ainukeseks aineks pidalitõbi ja selle rawimine, eriti prof. Paldrocki sõehapulumega rawimine ja selle tagajärjed. Neuroloogia sektsioonis esines prof. Puusepp ja tema õpilased mitmete huwitawate ettekannetega; uuemaid andmeid seerumite ja waktsiinide tarwitamisest ja nende walmistamisest kodumaal esitas prof. Schlossmann, ja prof. Konik terwe rea nooremate kirurgidega näitasid, et kirurgiline abiandmine meie haigemajades juba asjatundjates kätes on ning noorte eriarstide ettewalmistus sellel alal head wilja kannab.

Kui mõnda sõna kongressiga ühenduses olnud näitusest ütelda,

siis peab tähendama, et ka sellest osawõtmine õige elaw oli; waatajate arw tõusis peale 3000. Edaspidi tuleks aga küll eriti arstide jaoks määratud näitused üldterwishoidlistest näitustest lahus korraldada, iseäranis kui ruumid kitsad ja tung suur on, nagu wiimasel näitusel.

Kõne all olew nätus oli kaugelt suuremalt osalt arstide jaoks määratud. Mitmed kodumaa meistrid andsid hea tunnistuse, et nemad oma wälismaa ametiwendadega töö headuse ja tiielikkuse poolest täiesti wõistelda wõiwad, et nende tööd hindade poolest aga wälismaa omadest tublisti odawamad on. Iseäralit huwi äratasid ja tähelepanu wääriwad ilikooli mehaaniku J. Muuga poolt walmistatud Röntgeni-, diatermia- ja muud elktrorawimisaparaadid. Tartus on need ülkooli kliinikutes juba üldiselt tarwitusel ja oma hea toime ning odawate hindade poolest tuntud, nagu kuulda, tellitakse aga kõne linna- wõi maakonna haigemaja jaoks niisuguseid aparaate ikka weel wälismaalt, kus nad peale waluuta raskuste weel hinna poolest hästi kallimad on kui kodumaal. Edaspidi ei tohitaks ei elektriaparaade, ei arstiriistade tellimisel küll enam kuskil kodumaa töökodadest mööda minna.

Teada on juba, et meie riiklik seerumiinstituut, meie ülkooli bakterioloogia instituudi juures tõhw laboratoorium ja meie arstirohtude aboratooriumid ka kaugelenlatawaid nõumisi rahuldada suudawad.

Üldiselt kokku wõtes peab 2. Eesti Arstide kongressi kõigi kordaläinuks nimetama ja selle korraajate tööd ja waewa tänuwäärilisena tunnistama.

H. Koppel.

Wabameelsete lahkumine ei kõiguta MacDonaldi.

Londonist, 28. septembril. Färgnegu Briti walitsuse kolmapäewasele koosolekule niipalju lahkumise palweid kui tahes, on siiski kindel, et peaminister ja rahwuslik walitsus jääwad ametisse. Sarnasel korral teeb MacDonald katseid otsekohe leida uusi ministreid, püüdes selle juures erakondade esindajate tasakaalu wõimalust mööda alal hoida. Lord Snowdeni lahkumine näib olewat kindel, kuid on lootust, et Herbert Samuel ja Sinclair walitsusse jääwad. Sir John Simoni ja Runcimani lahkumine ei ole tõenäoline.

Eesti Panga kattewara

wahekord jookswate kohustusteaa wiimase nädala aruande järele oli 42,52, eelmisel nädalal 42,76 protsent.

Majandusteated.

Wõituru elewus waibunud.

Wäike elewus wõiturgudel, mis tuli ilmsiks möödunud nädalal, on jälle waibunud, kuna tarwitajaskond depressiooni ajajärgul wäga kiiwelt reageerib wähemalegi hinnatõusule.. Eriti tagasihoidlikuks muutusid wõiostjad Inglismaal, kuna lähemal ajal jõnab turule asumaade nue hooaja wõi. Wastandiks. Euroopa wõiwäljaweomaadele, kus wõiekspori järjest wähenemine wõrreldes eelmise aasta sama ajaga, tuleb meretagustes maades ilmsiks footu teine tendents. Uus-Meremaal oli nue hooaja esimese kuu toodang (s. o. augustis) 16 protsent wõrra suurem kui läinud aasta samal kuul. Austraalias ulatub tõus isegi 20 protsent. Kui see tendents peaks püsima, jääma, töötab wõistlus wõiturgudel talwekuudel kujuneda weel suuremaks kui praegu.

Läti jõudis Eestist ette.

Läti on meist Inglise wõiturul sissetõdtamise mõttes juba ette jõudnud. Weel mõni aasta tagasi maksiti Londonis Läti soolatud wõist 2—4 sh. tünnilt wähem kui Eesti wõi eest, kuid praegu saawutab Läti soolatud wõi eest 2 sh. wõrra kõrgemat hinda kui Eesti. Läti wõid peetakse Põhja-Inglises juba tõelisteks wõistlejaks Soome ja Rootsi wõile, kuna see on odawam, kuid siiski kõrgekwaliteediline. Läti on wiimastel kuudel püüdnud järjest suuremas ulatuses paigutada wõid üksikkaubanduses, peamiselt Põhja-Inglises.. Lätis peawad asjaomased ringkonnad nõupidamist wõiekspordi küsimuste üle, millest osawõtmiseks kutsuti wälja isegi põllumajanduse attasheed Londonist ja Berliinist. Lätlased kawatsewad Põhja-Inglise turu wallutamiseks weel energilisemaid samme astuda.

Möödunud nädalal alandati wõihinna noteering Tallinnas 2 snt. wõrra 108 snt. peale kg. Käesolewa aasta 25. sept. weeti wälja. 98.036 kw. wõid 110.829 kw. wastu läinud aasta samal ajawahemikul. Seega ulatub wõiekspordi tagasiminek 11,6 protsent ehk 12.793 kw. peale.

Peekoniturg lõdwenenud.

Peekoniturul on tendents jälle järsku lõdwenenud.. Pakkumise suurenemisega peekoniturul lõdwenesid eeskätt rajariikide peekoni hinnad 4 sh. ewt-ilt, mis moodustab 7 protsendilise hinnalanguse.. Eesti peekoni kõrgem sort langes Londonis 73 sendile kg 79 snt. wastu eelmisel nädalal. Hinnalanguse põhjustas peekoni pakkumise suurenemine septembrikuu teisel poolel..

Hindade lõdwenemisega Londonis tuli alandada ka peekonisigade hindu Tallinnas. Käesolewal nädalal maksetakse seakaswatajaile esimese sordi peekonisea kg-lt 42 snt. ehk ühes juurdemaksuga 57 snt. Möödunud nädalal tapeti ekspordiettewõtetes 2.000 siga 1.570. sea wastu eelmisel nädalal.

Kanamunade eksport ületas wõtused.

Wiimasel ajal on kanamunade eksport arenenud wõrdlemisi hoogsalt.. Kui kewadel kalkuleeriti, et käesolewal aastal suudame eksportida waewalt 15 miljonit kanamuna, siis eksiti suurelt. Juba praegu tõuseb kanamunade eksport 17 miljonile ja lõpuks loodetakse wälja wedada 22 miljonit kanamuna. Sellega sama palju, kui möödunud aastalgi.

Kuna loodeti kanamunadele juurdemaksu weemiate sisseseadmist, jäi sel aastal ekspordi algus hiljaks. Kuid selle asemel on eksport eriti wiimastel kuudel tunduwalt suurenenud. Praegu tuuakse munne kõku haruldaselt elawalt. Kuiwa ja soojasuwe puhul sulgisid kanad juba warakult ja praegu on munade saak weel üsna hea.

Itaalias töötuid ligi miljon.

Suwisel tööhooajal oli Itaalia töötute arw tunduwalt langenud, kuid hooajalisie tööde lõppemisega tõusis see uuesti ja ulatus septembri algul 946,000, neist üle 70 protsent mehi.

Hoiusummade protsendi alandamine Itaalias.

1. oktoobrist astuwad Itaalias jõusse hoiusummade pealt maksetawate protsentide alandatud määrad. Selle järgi on maksimaalseks määraks tähtajata hoiusummade pealt 2½—3 protsent ja tähtajaliste hoiusummade pealt 3—4 protsent. See pankadewahelisel kokkuleppel saawutatud hoiuprotsendi alandus loetakse suurel määral ära rahaministri Jungi teeneks. Ametlik teadaanne kriipsutab alla hoiuprotsentide alandamist kui tähtsat sammu rahahinna alandamiseks, millest oleneb suurel määral tootlemise tõus riigis. Ühtlasi juhib ajakirjandus tähelepanu hoiusummade protsendi alandamisele ka teistes tugewa rahandusega maades (Helweetsia j. t.).

Poola kartulieksport 1931/32. aastal.

Poola kartulieksport 1931./32. aastal on olnud kokku 94.913 tonni, eelmisel aastal — 92,069 tn., seega umbkaudselt endisel tasemel. Suuremaks Poola kartulite tarwitajaks on olnud Prantsusmaa (27,128 tn.), järgnewad Saksamaa (17,705) ja Inglismaa (11,114 tn.), kuna teistesse riikidesse on wälja weetud wähem. Möödunud sügisel pandi suuri lootusi Inglise turule, kuid sellel suuri tagajärgi polnud. Peale kartuli on 1931./32. a. Poolast weetud wälja ka kartulijahu (5,590 tonni).

Leedu hakkab ehitama piimakonserweerimise wabrikuid.

Leedu piimaühisuste liit „Pienocentras“ kawatseb asutada konserweeritud piima wabriku, kus hakatakse walmistama kondenseeritud kooritud piima ja ka kondenseeritud koorimata piima suhkru lisandamisega ja ilma.

Alul plaanitsetakse walmistada piimakonserwe eksportdiks umbes 1.200.000 liitrit. Sellest arwust suurem osa kooritud piimast. Ühtlasi tuleks ehitamisele ka üks piimakonserwide wabrik, mis läheks maksma umbes 200.000 litti. Selle wabriku juure tahetakse liita ka piimapulbri tööstus.

Ringi ümber kodumaa.

Tartumaalt.

Maarja-Magdaleena kiriku uuesti pühitsemine on 2. okt. kl. 11 h. Samal ajal on ka kirikus lõikusepüha jumalateenistus. Kiriku pühitsemist toimetab praosti k. t. A. Habicht, asjisteerivad õp. R. Walter ja O. Beifeld. Samal päewal peo-õhtu kiriku heaks.

Jõgewa alewiwalitsus jääb „kõrtsi“. Jõgewa alewiwalitsusel oli möödunud kewadel kawatsus ümber ehitada praegust alewiwalitsuse hoonet, milleks ka projekt ühes eelarwega lasti walmistada. Nagu nüüd selgunud, jääb kawatsus teostamata wastatwate summade puudusel. Praegune maja on end. kõrtsihoone.

Jõgewa jääb sillata. 1930. a. kewadine suurwesi wiis Pedja jõelt Jõgewa mõisas asuwa silla. Silla järgi tunneb suurt wajadust Eesti Sõdikaswatuse Selts, mis asub Jõgewa mõisas, sest Jõgewa mõis asub kahel pool jõge, ja silla puudumine takistab läbikäimist.

Uue silla ehitamisega kawatseti alguse teha möödunud kewadel. Eelarwe järgi oleks sild ühes weepaisuga, maksma läinud üle 40.000 kr. Ehituse alla minewa kapitali oleks maksnud Jõgewa sõdikaswandus, kuid osa wäljaminekuist loodeti saada ministeeriumilt krediidina, kuid nagu nüüd on selgunud, ei leita summasid, mis oleks tarwis silla ehitamiseks, mille pärast sild tänawu jälle ehitamata jääb.

Wõrumaalt.

Räpina perenaised õppima. Räpina Perenaiste Selts korraldab 1. kuni 11. okt. kodumajanduse kursuse Nahal L. Johansoni ruumes ja 11. kuni 22. okt. Räpina täienduskooli ruumes. Kursuste juhatajaks on instruktor M. Mikk.

Restu piimaühisuses hakatakse kaseiini walmistama. Et wõihind wiimasel ajal pea alatasa näitab languse tendentsi ja rahasaamine piima eest wäike, siis on arwanud Restu piimaühisuse liikmed hakata walmistama kaseiini. Kaseiin walmistatakse külmast piimast — mida liikmed jätawad ühisusje ümberwalmistamiseks kaseiiniks. Nii loodetakse saada lisatulusid külmast piimast.

Wiljandimaalt.

Põltsamaa linnapea ja politseikomissar kohtus. Teisipäewal tuli Põltsamaa rahukohtuniku juures arutusele protsess, milles politseikomissar süüdistab linnapead ja elektrijaama juhatajat selles, et elektrijaama dünaamo segab raadioringhäälingu kuulamist. Postipeawalitsusest kohale saadetud ekspert „segajatepüüniga“ tegi kindlaks, et wastatwate eeskirjade järele blokeeritud elektridünaamo segab siiski ringhäälingu kuulamist, kuid mainis ühtlasi, et postiwalitsust pole sellest informeeritud. Rahukohtunik lõpetas siin süüdistuse, mis on osutunud enneaegseks, sest wastawa määruse järgi teeb postiwalitsus segamise kindlaks ja kui puudused antud tähtpäewaks kõrwaldatud ei ole, siis teatatakse politseile.

Metsaülem omandas metsawahi wekseli. Tarwastu metskonna metsawahi August Sula andas Wiljandi kriminaalpolitseile, et end. Tarwastu metsaülem Joanson omandanud temalt blankowekseli 100 kr. suuruses, millise ta annud wormiriiete tasuks. Riideid aga ei olewat saanud. Wiljandis head wormiliiwa küllused. Mõni aasta ta tagasi leiti Wiljandi lossimägedes, eriti n. n. „Kutsarimäel“ eriliste punast liiwa, nagu seda tarwitawad metallitööstused wormimiseks. Seda liiwa tellis proowiks Tallinna metallitööstuse a.-ü. „Aiwaz“, kes leidis liiwa wäga hea olewat ja nüüd teda tõtipeale ostab linnawalitsuselt wagunite wiisi, hinnaga 25—30 kr. wagun. Alles neil päewil tellis tööstus jälle kaks wagunit.

Seni oli niisugust liiwa suuremal hulgal saada ainult Petseris. Nüüd hakkab Wiljandi liiw wõistlema Petseri omaga.

Noor waras läks reisile? Wiljandis Mõisa teel elutsewal Mari Birk'il on kortsist ära warastatud 10 kr. ja ta emal kapist 25 kr. raha. Kahtlus warguses langeb Birk'i 14-aastasele pojale Sergeile, kes Wiljandist kadunud. Arwatakse, et noor pikanäpumees läks pikemale reisile.

Petserimaalt.

Petseri linnawolikogu lõbus koosolek. Petseri linnawolikogu pidas oma järjekorralise koosoleku esmaspäewa õhtul. Muude wähemtähtsate küsimuste hulgas tuli koosolekul walimisele ka üks õpetaja linna wene algkoolile. Kuna linnawalitsusel kindlad seisukohad kandidaatide suhtes puudusid, tekkis koosolekul pikk waidlusi kandidaadi Pimkini kohta, kelle poolt esitatud dokumentide hulgas puudus riigikeele oskuse tunnistus. Lõpuks anti asja selgituseks sõna Pimkinile enesele, kes publiku hulgas wiibis. Wiimane, nähtawasti erutatult pikkadest waidlustest tema kohta, wäljendas linnawolikogu kohta õige haawatwalt, tähendades, et hariduslikkude küsimuste arutamine on antud igasuguste pirukategijate ja lingsippade kätte, kes pole üldse wõimelised otsustama, missugune kandidaat laste kaswatajaks kõlbulik. Oma sõnawõtu peale lahkus Pimkin kõhe koosolekult, wõttes enne tagasi oma kandidatuuri. Õpetajaks waliti 26 kandidaadi seast senine Tailowa algkooli juhataja F. Mordwinow.

Samal koosolekul tekitas eriti rohkesti naeru ja wahelehüüdeid iseenesest tähtsusetu ettepanek kustutada linna tuletõrjele mõnikümmend krooni wõlga, mis tekkinud elektriwoolu kasutamisest tuletõrje uisuteel. Wastupidiselt linnawalitsuse seisukohale jäi linnapea Ruusmann eriarwamise juurde, et seda teha ei tohiks, tues mitmeid põhjendusi. Pikkade ja lõbusate waidluste järele selgus lõpuks, et linnapea wastuseisu on põhjustanud tuletõrje palwe, milles linnapea leidis mittewiisakaid wäljendusi oma kohta. Tuletõrje wõlg kustutati.

Järwamaalt.

Amblas korraldati lüpsiwõistlus. 25. sp. korraldati Amblas kohaliku põllumeeste seltsi ja piimaühingu poolt ühiselt Ambla lähedal lüpsiwõistlused. Wõistlejaid oli 7, kellel lüpsta tuli 14 lema. Kuna kõigi wõistlejate juures lüpsiputtus paljugi soowida jättis, siis esimest arhinda üldse wälja ei antud. Määrati ainult 2. ja 3. auhind. Wõistlejad said autasudeks kokku 18 kr. raha.

Tapa linn õõfeti politsei walwe alla. Politseinikkude wähesuse tõttu puudus Tapa linnas seni ööine politsei walwe, olgugi et selle järele juba kauemat aega tarwidust tuntud. Nüüd, mil Tapa politseinikkude pere ühe kordniku wõrra suurenenud, on otsustatud ka linnas õine politsei walwepost sisse seada.

Joonealune.

Kes elab Marsil ja Weenusel? Kuna sõehape meie maakera elaniikude elus on suure tähtsusega ja tema esinemine on samuti kindlaks tehtud marsil ja weenusel, siis tekib teadlastel ikka ja uuesti üles küsimus, kas neil planeetidel on olemas elu. Tuntud inglise astronom, dr. S. E. Crommelin, arwab, et on igatahes raske teha mingeid oletusi weenuse pinna suhtes, kuna teda wahetpidamata ümbritsewad pilwed. Igatahes on weenus marsi kõrwal ainus planeet, millel wõiks olla elu. „Marsimimesed“ on ka inimeste fantaasiat erutanud palju rohkem kui weenuse omad. Marsil on atmosfäär, pilwed, lumi ja weeaur, kuigi mitte maakeraga wõrreldes palju. Tema temperatuur ekwaatoril peaks olema talutaw ka maakera inimestele. Siiski on palju teisi tingimusi, mis töendawad, et kui marsil on elu, siis hoopis teisel kujul kui maakeral. Hiljuti kinnitas ameerika professor Pickering, et ka kuul on elu. Crommelin tõrjub niisuguse oletuse kategooriliselt tagasi. Kuul pole atmosfääri, wõi kui on, siis igatahes nii hõre, et seal pole wõimalik mingisugune elu.

Ameerika wõitleb kurjategijatega. Omal ajal said Al Capone'ile tema tabamisel mitu korda saatuslikuks relwad, mis kandsid wabrikumärki. Märkide järele jõuti kurjategijaile jälile. Hiljem hakkas allilm kandma ainult niisugiseid relwi, millest wabrikumärk oli wiilitud wälja. Nüüd on üks New-Yorgi keemik leiutanud wahendi, mis wäljawiilitud wabriku numbri ja märgi teeb uuesti nähtawaks. See on sama lihtne nagu Kolumbuse muna. Kui nimelt wabrikus numbrid kisse lüüakse, siis pressitakse kõik selle all olewad teraseosakesed tihedalt kokku. Kui nüüd wastawat kohta sekloriidiga põletada, ilmub number nähtawale, sest sissesööw hape wärwib kokkupressitud teraseosad teistsuguseks kui ümbruse.

Uue meetodi, mis teeb sõrmejälgede pildistamise liigseks, on awastanud ja tarwitusele wõtnud Lyoni politsei. Leitud sõrmejäljele tõmmatakse pehme pintsliga grafiidi- ehk alumiiniumitolmu ja walatakse siis sellele kollodiumitaolist wedelikku. See kuiwab kõhe ja ja laseb end esemest lehena ära tõmmata. Wiimasel on sõrmejälg palju selgem kui üleswõttel. Meetodi on wiimasel ajal tarwitusele wõtnud ka saksa politsei.

Nohu — witamiinipuudus. Tawaline nohu olewat ameerika arstide uuemate uurimuste järele wähem iseseisew haigus, kui selle tundemärk, et nohuhaige keha kannatab witamiinide puudust. Samuti nagu peatwalu tõelikult on waid teatud haiguste kaasnäht, on ka nohu mandlite ja ajukoopa infektsiooni tunnus. Samal ajal aga töendab ta samuti, et keha wastupanujõud witamiinidepuuduse tagajärjel on nõrgestatud. Kuigi witamiinid iseendast ei oma infektsiooni takistawaid omadusi, nõrgestab witamiinipuudus kudesid sedawõrt, et infektsioon on kergesti wõimalik. Selletõttu kaob nohu, nii pea kui witamiinipuudus on kõrwaldatud.

Nikolai 2. Gorkist. Gorki juubeli puhuks on kommunistid üles otsinud üriku, mida peeti juba ammugi kadunuks, — nimelt Nikolai 2. kiri omaaegsele wene haridusministrile P. S. Wannotwskile Maksim Gorki Akadeemia liikmeks walimise puhul. Kiri kõlab järgmiselt:

Teade Gorki akadeemikuks walimisest mõjus minusse nagu kõigisse kaineltmõtlejaisse wenelastesse wäga rusutwalt. Milliste juhtnõõride järele selle walimise puhul lugupeetud twalijad käisid, sellest ei saa ma aru. Ei Gorki kasw, ega tema lühikesed jutukesed ei põhjusta kaugeltki temale niisuguse au osakssaamist. — Palju tõsisem on asjaolu, et Gorki praegu seisab juurdluse all. Ja niisugust kahtlast inimest lubab Teaduste Akadeemia meie segasel ajajärgul walida oma ridadesse.

Olen äärmiselt hämmastunud ja teen teile ülesandeks, Gorki walimise otsus muuta. Loodan, et sellega wähemalt saan pisutki kainestada akadeemikute ajusid.

„Postimeest“ loeb igaüks

kes tahab teadlikult osa wõtta Eesti politiilisest, kultuurilisest, majanduslikust, sotsiaalsest elust!

Kirjadusest.

Alma Thom. VILSANDI LINNURIIK. K.-ü. „Loodus“ Tartu. 1932. 72 lhk. 51 pilti. Hind k 1.45.

Antakse lühike ülevaade Vilsandi tulitorni ajaloost, päästejaam asutamisest, Vilsandi nime tekkest ja taesist elanikest, kes saare kaljupinnale meriadt mulda soetasid ja kalapüügi kõrval põldu arima hakkasid. Jutustatakse vilsandlaste just armastusest kehva kodusaare vastu. Ollegi läbi rännanud maailma mered ja õppinud võõid keeli, tulevad nad tagasi kodusaarele, et allis sünnipaigas rahulikke vanadusepäevi veeta kodupinnal surra. Tutvustatakse lugejat „akriki“ (meresaagi) mõistega ja jutustatakse igutavast ankumusest, millega vilsandlased tõlainest randa uhutud mereohvrite vastu viisi austust üles näitavad.

Kujutatakse Vandi kui „laevade surnuaeda“, kus vanem ajul maru ja uduga laevahukkumised olid gedad.

Surem osa raatust pühendatakse Vilsandi ja Vaiksaarte loodi kirjeldusele. Kujutatakse Vaikade talvet, kuaari ja merd ainult merikajakad ja aulid stavad ja maalitakse meile kaunis pilt Vaikadevadest, kes rohelise linikuga karme kruualle katab, õrnu õiesilmi kaljupragudes avab ja merelindude kergetiivulisi parvi kaugeilunamailt tagasi meelitab.

Antakse üleva sellest, kuidas Vilsandi tulitorni juhataja A. Thom 1909. a. Vaigastel pesitsevaid lin kaitsma hakkas ja kuidas selle tagajärjel egne väike linnupere aegamööda suureks lõi ja isendirikkaks linnuseltsinguks välja arenes. Ka sellele juhitakse tähelepanu, et õiluskaitse tööd toetas esmalt Riia Loodusuurate Selts, hiljem aga Tartu ülikool. Mainitakse lühidalt ka Vilsandi loodusteadlikku muuseumi ja rõhutatakse selle väärtust neile Vilsandi külastajaist, kes Vaikade linnustiku ja looga lähemalt tutvuda soovivad.

Järgneb Vaikade pesitsevate mere-, tommu-, kala- ja naerukaate, tiirude, hahkade, tõmmuvaeraste, tuudide, ristlindude, kosklate, partide, merihanede, kivirullijate, liivarüütide, tildrite ja tutkasnepa-olu üksikasjalisem kirjeldus. Kirjeldusi ilustavad 51 võrdlemisi hästiõnnestunud pilti.

Ja need kiiused ise pole mitte kuivad tõsiasjade loetelud, vaid sügavalt läbituntud, südamest tulevad südameisse minevad ilurikkad looduselu kujutised täis peent loodusmeelt ja õilsat tahet loodusemeid kaitsta ja seda aadet ka lugejaile kaasa kohuseks teha.

Alma Thomi raikest raamatut võib soovitada kõigile, kes vastuvõtlikud looduse suurusele ja ilule ja kallis looduskaitse kõrge aade.

J. Piiper.

Tartu teated.

Tööd rohkem kui töölisi.

Kolmapäeval oli esmakordne juhus läesoleval aastal tööbörsi tegevuses, millal ei jõuta tööliste saamiseks esitatawaid nõudeid rahuldada. Praegu on maal hoogsalt käimas kartuliwõtmine, kuhu rohkel arwul tegewusse rakendatakse naisi. Wiimaste päewapalk tõuseb ühes prii söögiga ühe krooni peale. Mitmel pool pole weel kartuliwõtmisega alatud ja seetõttu on mõningaid naisi töötutena nimestikudes.

Samuti ootawad riigimetsad 200 meest küttematerjali ja palkide lõikusele. Peamiselt Jõgewa metskonda. Umbes teist niipalju mehi on juba tööle asunud linnale lähemal olewaisse metsadesse. Jõgewa metskonda minejaid leidub wähesel arwul, waatamata sellele, et sealne töö on püsiwama iseloomuga. Põhjusteks olekid kaugus linnast ja söidu ning korteri kulud tulewad töölistel omal tasuda. Kuni 15. oktoobrini oodatakse Tartust metsatöölisi. Kui siis nõutawat tööliste arwu kätte ei saada, rakendatakse tööle Jõgewa ümbruskonna elanikke.

Samuti pole suuremal määral wähenenud ehitustööliste nõudmine, kuna ehitushooaeg weel, waatamata sügisele, pole raugemud.

3181 isikut saawad karistada.

Linnawalitsus on otsustanud karistada rahwahääletusest mitteosawõtnuid, keda Tartus 3181 isikut, 5 kwooniga. Trahwilehed saadetakse karistatuile politsei kaudu kätte. Kes otsusega rahul ei ole, wõib 7 päewa jooksul rahukohtunikule edasi kaetwata.

Kes tahawad saada „Noor Kotkasteks".

„Noorte Kotkaste" organisatsioon on korraldanud erirühmad nendele noortele, kes pole õpilased ja kellel ei ole wõimalik õpilaste rühmas olla. Kõik, kes soowiwad astuda „Noor Kotkaste" mitteõpilaste rühma, registreerigu end maleiva staabis, Karlowa tn. nr. 24, kolmapäeviti ja reedeti õhtul kella 7—8. Samadel õhtutel on ka töötumnid uuele rühmale.

Raamatukappides ajalehtedega kauplemiseks peab olema äritunnistus.

Raudteelaste Hoolekande ühing oli annud riigikohtule kaebuse maksudewalitsuse otsuse peale, millega oli nõutud raudteejaamade raamatukappides ajakirjanduse müügiks äritunnistuse wõtmist. Raudteelased seletasid, et nende organisatsioon on heategew asutus ja sellepärast ei käi säärase maksustamise alla. Maksudewalitsus seletas aga, et ainult ajutise iseloomuga heategewate asutuste ettewõtted on maksust wabad (näit. loteriid, näitemüügid jne.). Alaliste ettewõtete kohta aga see maksew ei olewat. Ei olewat ka paragrahwi, mis näeb ette, et ajalehtedega kauplemiseks jaamade raamatukappides üldse äritunnistust pole tarwis.

Riigikohus leidis, et maksudewalitsuse seisukoht on õige ja jättis sellepärast raudteelaste kaebuse tagajärjeta.

Tartumaa õpetajate asemikude nõupidamine.

Tartumaa õpetajate asemikud pidasid oma peakoosolekut teisipäeval. Aruanded ja eelarwed kinnitati ühel häälel juhatuse poolt esitatud kujul. Uude Op. Liidu juhatusse waliti: Neumann, Reial, Looga, Adamson, Muska, Lenk, Kirs, Alwer ja Lõhmus.

Asemikkudeks õpet. Keskliitu Tallinna waliti: Neumann, Reial, Looga, Adamson, Muska ja Lenk.

Päewakorda wõeti ka riigiwanema K. Einbundi awalik hoiatus ja etteheide õpetajaskonnale, kes ei kuulatwat oma ülemuse korraldusi.

Koosolijate poolt wõeti selle küsimuse arutamisel wäga elawalt sõna. Oksustati ettewoodud seisukohad kooskõlastada ja need awaldamiseks saata kõigile ajalehtedele, et heita õpetajaskonnalt warju, mida riigiwanema sõnad ebateenitult sinna on jätnud. Motiweeritud seisukohtade wäljatõõtamine jäi õpetajate Neumanni, Adamsoni, Looga ja Käppa hoolde.

Kuidas kooliõpetajate abielupaar kohast lahti sai.

Usaide abielupaar oli Wiljandimaal kooliõpetajaks. Kurikuulsa teenistuskorralduse seaduse tulekul pidi neist üks tingimata ametist lahkuma. Kuna naine parema palga peal oli, siis lahkus mees õpetaja ametist. Wahepeal aga selgus, et tuleb likwideerida kool, kus oli õpetajaks Usai naine ja nii jäi kohata ka teine abielupool. Mihkel Usai andis see peale riigikohtule kaebuse enda wabastamise pärast.

Riigikohtus haridusministri wolinik seletas, et siin ei saa üldse kaebata, sest majandusministri ettepanekul on otsuse teinud wabariigi walitsus, kelle otsused aga ei käi riigikohtu kontrolli alla. Haridusministeeriumi koolivalitsi korraldus, mille peale M. Usai kaewanud, olewat ainult wabariigi walitsuse otsuse teada-andmine ja ei mingisugune iseseisew otsus. Riigikohus jättis kaebuse tagajärjeta.

Wahepeal on saamud aga kaebaja omale uue koha Tallinnas Kaarli gümnaasiumis, millega ta seisukord on parandatud.

Jaama hoone awatakse oktoobri keskpaigu.

Tartu raudteejaama tunneli ehituse töid loodetakse teatawas ulatuses oktoobri kuu keskpäewadeks lõpule wiia. Praegu on sisseläigud raudteeliinilt tunneli walmis. Paekiwist trepiastmed wiiwad jaamahoone alusesse tunneli ooteruumi. Tunneli lagi on ühtl. suure ooteruumi põrandaks, milline wõlwiti raudtaladel betoonist, nõuab weel nädalpäewi aega läplikuks kiwinemiseks. Iga päew oodatakse Tallinnast paekiwi tahwlite saabumist, et nendega katta ooteruumi põrandat. Tahwlite maksapanek toimub kiiresti, ning siis wõidakse jaamahoonet awada reisijatele kasutamiseks.

Maatüübilistes koolides algab õppetöö.

Linna maatüübilistes algkoolides Jaama tänawal nr. 28 ja Kesk tänawal nr. 19 algab õppetöö esmaspäeval kl. 9 hommikul. Uute õpilaste wastuwõtmine ja endiste õpilaste järelekamid algawad neljapäeval, 29. oktoobril. Uusi õpilasi registreeritakse laupäewani kl. 9—1 l. Maatüübilisteesse algkoolidesse wõetakse wastu ainult neid õpilasi, kes majanduslikudel põhjustel olid sunnitud suwel maal wiibima.

Kodumaa tööstused on häbelikud.

Meile kirjutatakse:

Nüüd, kus wäliskaupade sissewedu tundtwalt piiratud ja osalt takistatudki, peaks kodumaa tööstused kasutama juhust oma firmade populariseerimiseks rahwa hulgas. Ei wöi öelda, et sellel alal palju ära tehakse. Mõned tööstused on koguni nii häbelikud, et ei taha oma nimegi artiklile peale trükkida, waid warustatwad oma saadusi wõõrkeelsete nimetustega ja kaunis wäheütlewate embleemidega.

Neil päewil oli juhus, kus üheft kohalikust pudukauplusest kraesid ostsin ning nõudsin kodumaa kaupa. Mulle pakuti kraesid, mis olewat ühe eesti wabriku walmistatud, kuid kannatwad mittemidagi kodumaiset ütlewat wõõrsõna nimena. Samuti ei ütle wabriku märk kuidagi arusaadatwalt artikli päritolu.

Miks ei trükita artiklile wabriku täisnimetust!?

Kooliaiad kaswatuswahendina.

Tartu linna koolitwalitsus juhib algkoolide täheleparnu kooliaedade korraldamisele, sest õppe- ja kaswatustöö edukust soodustab suurel määral hästi korraldatud koolitöö wäline miljöö. Seepärast tuleb wääriliselt õhutada puhtuse, korra, otstarbekohasuse ja ilunõudeid mitte üksi kooliruumes, waid ka kooli ümbruses — õues ning aias.

Senisest rohkem täheleparnu wäärib kooliaia küsimus. Wähe on sellest, et kaswatame kooliaias ainult demonstreerimisesemeid loodusõpetuse tarwis. Palju suurem on kooliaia tähtsus puhtpedagoogiliselt — kaswatada huwi ja arusaamist tarbeariduse kui põllutöö kõige intensiiwsema haru suhtes, ühes sellega füüsilise töö suhtes üldse.

Sääraste kooliaedade korraldamine ei tohtis walmistada koolidele raskusi, sest enamik meie algkoolest on warustatud küllaldaselt maaga. Koolid, kus wajalik maa-ala puudub, wõiwad saada maad linna maatagawarast Karlowast.

Nii ei saa!

Seltskondlikud organisatsioonid pöörawad tähti seltskonna poole karbikorjandusega. Seltskond on alati suhtunud heatahtlikult, sest seltskonna omaabi peab meid päästma „kroonu abist". Selle juures ei pane mõned organisatsioonid korjanduse läbiviimisel küllaldast rõhku korjajatele. Nimelt: pannakse korjama koolilapsed. Oleks weel arusaadaw, kui seal esinewad keskkooli wanemate klasside õpilased, kuid päris noorukesi on korjama pandud. Nende wastu ei ole respekti ja kodanik läheb nendest mööda. Teiseks ei oska nad ka seltskonda kohelda nii, et see oma helde käe abiks ulataks. Tagajärg — tülitus on tülitus, kuid tagajärg materjaalselt (mille peale õieti ju wälja minnakse), wäike.

Kui seltskonna wanemaid liikmeid ei suudeta mobiliseerida, siis ärgu wõetagu ka korjandust ette!

Prow. A. Jõffi matus

on neljapäeval Nõo kalmistul. Ärasaatmine Eesti Ülikõpilaste Seltsist kell 16. Kirstupanek on kolmapäeval kell 20.

Ettewalmistuswõimalustest majateenijaiks.

Ajad on mööda, mil majateenijaiks wõidi minna täiesti ilma õppimata. Praegusel ajal nõutakse kõikidelt oskust ja teadmisi. Mõned aastad tagasi awati Tartus, Naiste Karskusliidu juures kiireloomulised majateenijate kursused, mis töötawad sõõgimaja kõrwal Gustaw Adolfi tän. 22. Õpilased elatwad samas majas, kahes awaras toas. Õpperaha ei ole, maksetakse ainult ülespidamise ja korteri kuludeks 12 kr. kuu, kursuures kõik, peale ühikliku riietuse, on asutuse poolt. Need mõned aastad, mil majateenijate kolmekuulised kursused on töötanud, on näidanud elulist tarwet nende järele. Paljud waesemad neiud on sel moel saanud oskuse ja koha, wäga paljud peretütred omandanud teadmised ja wiimud need maale oma kodu.

Põhimõttelt õpetatakse nendel kursustel lihatoitude kõrwal ka taimetoitude walmistamist, kõige juures rõhutades äärmise puhtuse pidamist.

Naiste Karskusliidu juures olewad kursused töötawad kogu aasta ja õpilaste sissewastumine on wõimalik igal ajal, kui on ruumi. Harilikult on suur tung talwel, kuna warasügisel ja suwel on õpilasi wähem.

Uus klawer „Wanemuisele".

Teatawasti ostis „Wanemuise" juhatus Saksamaalt uue Bechsteini klaweri. Nüüd on wastne muusikariist jõudnud juba Tallinna sadamasse ja tuuakse neil päewil Tartu.

Klawer on kallihinnaline ja wastab ka kõige nõudlikemaile soowidele. Siiani oli „Wanemuises" tunda suurt puudust korraliku klaweri järele ja mitmedki kunstnikud on jätnud oma kontserdireisudel Tartu wälja just selle puuduse tõttu. Tartu seltskonna lahkel ainelisel kaasabil on nüüd sellest puudusest üle saadud.

Klawer saab oma esimese tuleproowi pühapäewa õhtul J. Simmi juubelipeol, kus prof. Lemba manab uue muusikariista wäärtused publiku silmade ja kõrwade ette.

Tänuawaldus.

Eesti Kirjanduse Seltsi 25 a. tegewuse mälestamine tõi ilmsiks otsesemaid tunnustusõnu seltsi senise tegewuse kohta ja sõidamliste õnnesoowe tulewikuks. Kõik neid paljusi asutusi ja isikuid, kes oma poolehoiuga andsid hoogu edaspidiseks, palub wastu wõtta tänu

Eesti Kirjanduse Selts.

Soowiawaldus ülikoolile.

Toomemägi on pea ainsamaks paigaks, kuhu kesklinnas elatwad perekonnad oma lapsi jalutama tootwad. See on kujunenud laste paradiisiks. Ei teeks suurt kulu, kui paarile kolmele kohale pannakse paar koormat liiwa lastele mängimiseks. See ei segaks teisi jalutajaid, ei oleks ka kulukas, kuid lapsi rõõmustaks niisugune asi wäga.

Lühidalt.

Riigikontrolli esitajad on praegu riigi kwolide ja kooliwalitsuse rewideerimiskäigul.

Ounte hind on näidanud järsku tõusu: wakast maksetakse 4—8 kr. Ounad lähetwad peaasjalikult Põhja-Eestisse.

Tartus maksawad eraurkiostjad taluhidajatele pea sedasama hinda, mis määratakse riikliku rukki kokkuostu puhul.

Kino „Athena" rõdu trepid on etenduse ajal põhjustanud kinoskäijate kukkumisi.

Rahwaülikoolis algab õppetöö 27. sp. Kursuste kantselei ajub Karlowa t. 1.

Juhan Simmi 25 a. „Wanemuises" muusikategelasena wiibimise mälestus-õhtu on pühapäeval.

M. Jänese äri awas walmispalitute osakonna.

Koned, koosolekud ja pidud

Tartu Naisseltsi liikmete-õhtu neljapäeval kell 8 õhtul.

Akad. Rootsi-Eesti Seltsi peakoosolek on 29. sp. kell 8 õhtul ülikooli aud. 1. Päewakorras muuseas walimised ja mag. P. Ariste ettekanne: „Eesti-Rootsi ja Eesti keelelised suhted".

Kärtelõhud teated

Ülikooli kirik. Neljap. k. ½7 õ. nädalajumalateenistus. Jutl. stud. theol. P. Paulsen.

Pauluse kirikus neljapäewa õhtul kell 6 õhtujumalateenistus, jutlustab Noa-Rootsi õpetaja praost Tannebaum teemil: „Mis teeb inimest õnnelikuks?"

Peetri kirikus reede õhtul. õhtu-jumalateenistus, kus jutlustab praost Tannebaum teemil: „Jumalakartmata inimese õigeks mõistmine."

Teater ja muusika

„Wanemuises" täna ainukordse rahwaetendusena „Piinlikult ebaaus".

„Piinlikult ebaausad", nagu ta seda ise ütleb, on selles naljamängus esinewa maailmakuulsa tenorilaulja krahw di Ruwo kawatused selle tütarlapse Isabella suhtes, kelle saatus tema jurre saatnud ööbima. Kuid sama saatus tahab teisiti ja kawaisetawast „wäikesest awanrüürist" kujuneb hoopis midagi muud — üllatuseks nii publikule kui tüki tegelastele endile, kelledele üksi asi ei õnnestu nii, nagu nad seda meeleldi tahaks, kuid kes siiski lõpude lõpuks on wäga õnnelikud. See wäga sarmikas, pikantne, tegewusrikas ja lõbus naljamäng wiib meid ühte paremale seltskonnale määratud New-Yorgi falokõrtsi ja pärast tenori korterisse, mis on samas majas. Tegelasteks romantiline preili wäikeliinnast (J. Suworowa), tema isekas ja tülinorija peigmees (H. Willer), tenor (J. Põder) ja wana kohtunik, kes wäga hoolitseb tütarlapse eest (R. Ratasepp), millest see ise aga kuigi palju ei hooli, j. t. Piletihinnad 30, 45, 60 senti.

Suuremaid sademeid pole oodata.

Neljapäeval öösi ja hommikul kergest keskmiseni, päewal Läänemerel kõwenewaid loodest edelasse pöörduwaid tuuli, öösel selge ja sisemaal wäga jahe. Päewal suurenew pilwitus ja temperatuur endine. Merel ja rannikul hommikul udu. Suuremaid sademeid pole oodata.

Ülewaade kolmapäewal, 28. septembril.

Jäämere madalrõhkond on süwenenud ja laieneb uuesti Põhja-Skandinaawiasse. Eilne Läänemere osamiininum liikus öösel ühes wihmasajuga ja paigutise äikesega üle Eesti ja Soome Lääne- ja Loode-Wenesse. Lääne-Euroopa kõrgerõhkkond on tunduwalt tugewnedes wallutanud Kesk-Euroopa ja Lõuna-Skandinaawia ning laieneb homseks Läänemere idarannikule. Lääne-Euroopas ja Skandinaawias walitseb endiselt jahe ilm, milline laienes öösel Kesk-Euroopasse ja Läänemere idarannikule. Eestis oli eile päewal 15—19 kraadi, öösel 7—9 kr. ja täna hommikul 9—11 kr. sooja.

Wastutaw toimetaja **Oskar Mänd.**
Wäljaandja **Eesti Kirjastus-Ühisus „Postimees".**
Trükitud „Postimehe" trükikojas, **Tartus.**

Püha tõttu
laupäeval, 1. oktoobril s. a. on
meie ärid
suletud

B. Genss ja Pojad
Sch. Bakscht ja Pojad
D. Mirvitz ja Pojad
W. Hirschovitz
A. Pasternak
M. Furmanski
J. D. Kahn
N. Jassmann
D. Kaplan
B. Dobruschkes

SAKSA KEEL
algajatele ja edasijõudnutele, grupid ja eratunnid teoor., praktika, kirjalikud tööd, ettevalmistus eksamitele. **Soodsad maksutingimused.** Vastuvõtmine iga päev kella 3—4 ja 7—8 Veski tän. nr. 57, krt. 1. Õppetöö algab esmaspäeval, 3. oktoobril.
EL. SELL
Treffneri gümnaasiumi saksa k. õpet.

Aus, korralik neiu soovib
tutvust
karske, hingelise mehega, kel kindel teenist. ja keda huvitab tõsine abielu. Van. 35—45 a. Flirtijaid palun mitte tülitada. Kirjad saata slt. „Tõsise vaatega" all.

Tervisholu- ja hoolekandevalitsus teatab, et
katsed
apteegiassistendi kutse omandamiseks
peetakse algusega 15. detsembril 1932. a. kell 10 hommikul Tallinnas, Hariduse- ja Sotsiaalministeeriumi ruumides, Tõnismägi nr. 11.

Katseõiendamiseks võivad soovi avaldada isikud, kes vastavad Tervishoiupersonaali kutsetegevuse seaduse (RT. 24—1932) § 19 p. 1 ja 2 nõuetele ja on töötanud esimese järgu apteekides vähemalt selle paragrahvi p. 3 ettenähtud aja jooksul. Sooviavaldused tulevad esitada tervishoiu- ja hoolekandevalitsusele Tallinnas, Tõnismägi 11, lisades sooviavaldusele 50-sendilise tempelmargi. Sooviavalduste vastuvõtmine lõpeb 12. oktoobril 1932. a. kell 15.

Katseõiendamiseks soovi avaldanud apteegipraktikantidest lubatakse katsele, silmaspidades Tervishoiupersonaali kutsetegevuse seaduse § 19 esimest lõiget, piiratud arvul neid, kellel on kõige suurem apteegipraktika. Tervishoiu- ja hoolekandevalitsus teatab igale isikule, kes on esitanud tähendatud sooviavalduse, kas temale on lubatud ilmuda väljakuulutatud katsele või mitte ja juhatab kätte, kust võib katsele lubatu saada katsete kava.

Nendel, kes saavad loa katset õiendada, tuleb, peale loa kättesaamist, tasuda katsete kulude katteks kümme (10) krooni. Tasu võetakse kviitungi vastu tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse kantseleis vastu.

Tervishoiu- ja hoolekandevalitsus.

Tartu linnavalitsus
Hangete ja tööde väljaandmise korra juhatuskirja (R. T. nr. 47—1931. a.) kohaselt annab välja kirjalikul vähempakkumisel Tartus, Annemõisa vanadekodu hoolealuste
elumaja ehitustööd
Pakkumised tulevad sisse anda kinnises ümbrikus linnavalitsuse ehitusosakonda 17. oktoobriks 1932. a. kella 12-ni päeval, lisades juure 50 s. eest tempel- ja 25 s. eest kantseleimarke ning linnakassa kviitungi kr. 1000.— tagatiseks maksmise üle. Lähemaid teateid saab igal tööpäeval ehitusosakonnas (Raekoda, III k.) kella 10—12 päeval.
Linnavalitsus.

Ostame alaliselt:
vaha,
tungalteri ja
kuivatatud vahamaid.
A-S. Prov. JULIUS LILL, Narva tän. nr. 6

Korteripakkumised

Soe, erasissekäiguga
möbl. tuba
üürile anda Karlova tän. nr. 50—12.

Korralik 3-toaline
korter
köögi ja eestoaga III korral ära anda. Küsida Lootuse tän. 2, krt. 1.

Kahetoaline päikesepaistel.
korter
hobuseruumiga ära anda, Kalmistu tän. 42.

Kaks möbleerimata
tuba
ühes kööginga välja anda. Küsida Botaanika tän. 12—3.

Üürile anda 3-toaline
korter.
Lepiku 12—9; näha kl. 3—6 p. l.

Maakoolidele
kõik tarvilikud
õpperaamatud,
kirjutustarbed,
koolikriit, tint, vesivärvid | pealaod.
Kaubaproovid ja hinnakirjad tasuta.

«POSTIMEHE» RAAMATUKAUPLUS

4-toa
ja kööginga, eestoa, veevärgi, elektriv. KORTER, omaette, alum. korr., sissek. tänavalt välja üürida Narva tän. 59.

Mugaw saal
kõrvalruumidega, tantsu-kursusteks, koosolekuteks ja pidudeks välja üürida. Vajatakse ka ettekandjat **prellit.** Teateid slt. «Kodu» all.

Korter,
2-toaline, elektrivalgus., päikesekülgne, täiesti omaette, ühes kõrvalruumidega välja üürida 1. okt. k. a. Meltsi ja Lubja tän. nurgal, nr. 82.

Daamide osakond
välja üürida, soovitav kes tahab meestööd õppida. Rüütli 19, juuksetööstus.

Müümised

Müüa
kaubamaja
heas ärikohas või linnamaja vastu vahetada. Küsida Riia tän. 27, Onni mööbliärist, kella 9—10 ja 3—4.

VALGAS kesklinnas
2 kahekordset maja
müüa. Üks puu-, teine kivimaja. Puumajas asub võõrastemaja. Järele küsida: Valga, Kesk tn. 18.

Hästihoitud, ilusakõlaline raudplatega
tahwelflower
kohe müüa, Riia tän. 64—4.

Maja müüa
südalinnas, tööstuse-ruumidega ja suure krundiga. Hind Kr. 16.500, millest pool võlgu jääb. P. S. talud linna lähedal müüa. Ligemalt Poe 9—1.
Oskar Kühle.

Müüa:
head inglistõugu **sugulambad ja oinad,** hea **karjakoer** ja kaks noort **hoovikoera** (Leonberger) 5 kuud vanad. Tähtvere **„Erikal".**

Hüpnoosi
abil vabastan hingelistest raskustest ja kuulut. tulevikku. Kui ei ütle täpselt sinu minevikku ja vendadeõdede nimed ja vanadused. siis maksan sinule 7 krooni. Kes ei usu, see tulgu kindlasti ja proowigu. Müüa fakiiri-trikkide õpperaamat, 30 s. tükk. **Turu tn. nr. 4.**

Proviisor

August Jõks'i

põrmu ärasaatmine EÜS-ist, Viljandi tän. 1, on neljap., 29. sept. kell 12 e. l. Matmine Nõo surnuaial samal päeval kell 4 p. l.

Leinajad omaksed.

---

25. sept. kell 11 õhtul lahkus meilt pika raske haiguse järele minu unustamatu abikaas ja meie armas isa

Johannes Visser

Sünd. 15. XII 1871. a. Surn. 25. IX 1932. a.

Viimsele puhkepaigale sängitamine 1. oktoobril Maarja-Magdaleena kalmistul.

Vaikses leinas abikaasa ja lapsed.

«Vanemuise» teater

Neljapäeval, 29. sept. kell 8 õ.
RAHVAETENDUS.
VIIMAST KORDA

Piinlikult ebaaus

P. Sturges'i komöödia 3 v.
Pääsetähed: 30, 45 ja 60 senti ühes riidehoiuga.

Laupäeval, 1. okt. kell 8 õ.
5. korda

Kolm musketäri.

R. Benatzky operett 3 vaat. 15 pildis. Seatud A. Dumas' kuulsa samanimelise romaani ainetel.
Soolotantsudes esineb prl. V. OTSUS.
Pääsetähed Kr. 1.85—60 senti ühes riidehoiuga.
Ül.- ja kooliõpilaste pääsetähed maksvad.

Pühapäeval, 2. oktoobril **kell 3 p. l.**
2. korda
LASTEETENDUS.

Rukkililli.

M. Mölleri muinasjutt 4 vaat. 6 pildis.
Pääsetähed 20, 30, 45 ja 60 s. ühes riidehoiuga.

Pühapäeval, 2. okt. kell 8 õ.

Juhan Simmi

25-aasta «Vanemuises» muusikategelasena viibimise mälestus-õhtu.
Kavas:
Juhan Simmi teosed
«Vanemuise» näitlejaskonna, Muusika osakonna, Tartu Meeslaulu Seltsi, solistide ja orkestri kaastegevusel.
Välissolistid pr. **Tiedeberg-Torokoff** (sopran), prof. **Th. Lemba** (klaver).

T. E. Käsitööl. Abiandmise Selts.

Laupäeval, 1. oktoobril s. a.

Perekonna õhtu.

Eeskavas:

Pisuhänd.

Ed. Wilde komöödia 3 vaat.

TANTS.

Puhkpillide orkester.
Algus kell 9 õhtul.
Pääsmed: Seltsiliikmetele 25 s., võõrastele 50 s.
Juhatus.

V L 1918-1920

Vabadussõjalaste Liidu ORKESTRI I-ne proov

on neljapäeval, kell 8 õhtul E. Käsitööliste Abiandmise Seltsis, Vene tänav.
Orkestrantidel, ka nendel, kes veel registreerinud ei ole, ilmuda ühes mänguriistadega.
A. Nieländer, V. L. Orkestri juht. P. S. Edaspidine registreerimine staabis, Suurturg 7, telef. 12-34.

VANEMUINE

Esmaspäeval, 3. oktoobril kell 8 õhtul
CHOPINI KONKURSI ESIMESE LAUREAADI
KLAVERIKUNSTNIKU

Aleksander Uninsky

KONTSERT.
(«Vanemuise» uus Bechsteini kontsert-klaver)
Kavas: Bach-Busoni, Scarlatti, Chopini, Albenizi, Liszti ja t. helitööd. — Pääsetähed Kr. 2.10—60 sendini (õpilastele õpilaskaardi ettenäitamisel à 35 senti) ühes riidehoiuga eelmüügil teatri kassas ja K-m. «Teater & Muusika», Küüni t. 6.

Tartu Naisühingu Käsitöökooli heaks pühapäeval, 2. oktoobril Kaluri tän. 12 Kell 11 päeval

LOTERII-ALLEGRI

Loosimisele tuleb hulk väärtuslikke asju: Süld puid, türgi diivan, voodi vaip, hulk käsitöid, nahktöid jne.
Loosihind 5 senti. — Sisseminek 10 senti.
Õhtul kell 9 sealsamas ruumes
TANTS.
Sissepääs 35 senti.

TANTSUKURSUSED

NARBUT

Vastu tulles avaldatud soovile, et võimaldada kõigil soovijatel minu kursustest osavõttu, korraldan **odavahinnalise TANTSUKURSUSE.**
I. Edasijõudnutele — neljap., **29. sept. kell 20 (8)** omas saalis, Ülikooli tn. 30 (end. nr. 12). **Tasu kr. 2.75.**
II. Segagrupile — reedel, **30. sept. kl. 21 (9)** «Kalevi» saalis, Lille tn. 20, sissepääs omaette. **Tasu kr. 2.50.**
Kava: Charlestep, Tap-Trot, New-Blues, Quickstep, Tango, Inglise valss, Rumba, One-step (marss-tants), kogu Euroopas vastuvõetud viisil (õpitud isiklikult Berliinis tän. hooaja algul).
Tartus, Ülikooli t. 30 (end. Jaani 12), Raekoja lähedal. Kõnet. kl. 14—16; 18—20.

OSKAR HEINE

klaverivabrik Tartus, Karlova tän. 69 telef. 12-98, soovitab ilusakõlalisi
pianiinosid ja tiibklavereid.
Ka on juhuslikult häid pruugitud pianiinosid ja tiibklavereid müüa odav. hindad.

Tartu linna koolivalitsuses registreeritud

juurelõikuse, õmbluse ja käsitöö KURSUS

algab 3. oktoobril. Õpetust juurelõikuses antakse kõrgesti äraõpitava meetodi järele: mantlid, kostüümid, kleidid, pesu jne., käsitöös kõik moodsad tehnikad. Lõpetajad saavad tunnistuse.
Tartus, Tähe t. 62, k. 4. *Kursuste juhataja*
Marta Raag.

Müüa kohvik-kondiitriäri

soodsatel tingimustel või rendile anda. Slt. „kohvik“ all.

EELTEADE.
«Vanemuise» einelauas
alates 2. oktoobrist igal pühapäeval

kella 5 tee tants

Mängib tantsuorkester **R. MICHELL'i** juhat.
Lauakate à 75 senti ja 1 kroon.

Moetantsukursused

ROOD-PETERSON

Tartus, Ülikooli tän. nr. 34, kohvik „SALVE“ mugavais ruumes.
Kavas: Tango, Quick-Step, Inglis-valss, Rumba, New-Blues ja Charles-Step.
Vastuv. iga päev kella 6—8. Õpetus üksikult ja gruppides välismaa tantsukooli meetodil.

Riia tän. 77 algavad ***2. ja 3. oktoobril***
dipl. tantsukunsti ülemõpetaja
KARL HELMER'I
ruumikas saalis uued ***plastika-, masurka- ja moe-***
tantsukursused.
Üles anda RIIA TÄN. 77, kella 3—5. Moodsate kursuste kavas mööduandval moel: Quick-Step, Viini valss, Tango, Inglise valss, Rumba, Charles-step, New-Blues ja Quick-valss jne. Eratunnid pidu-, karakter- ja kunsttantseks iga päev. Tantsuõpetajaks valmistatakse ette laialdase ja põhjaliku oskusega. — — Soovijad andku üles kuni 5. oktoobrini.

„Karskuse Sõbra“ loterii-allegril 25. sept. s. a.

võitsid järgmised piletid:

Päävõit — õmblusmasin — pil. nr. 2462.

27	37	49	60	63	70	71	72	73	81	96	97	100	106	134
143	148	167	168	182	184	194	207	221	224	230	237			
243	256	257	258	268	274	280	292	301	312	320	321			
324	329	366	374	388	419	436	447	451	453	458	464			
475	502	505	517	519	535	549	557	558	561	571	576			
580	586	587	589	591	593	594	612	616	636	661	670			
690	700	705	731	750	759	783	789	810	823	826	840			
841	854	864	872	895	896	905	923	932	966	973	974			
1002	1006	1008	1029	1031	1057	1066	1074	1095	1100					
1104		1105	1108	1113	1140	1154	1166	1168	1184					
1186	1195	1214	1251	1264	1267	1274	1300	1317	1334					
1371	1376	1385	1405	1425	1442	1457	1468	1492	1494					
1497	1499	1505	1506	1509	1530	1532	1538	1542	1554					
1561	1562	1576	1603	1607	1611	1617	1619	1623	1633					
1637	1645	1648	1649	1654	1661	1668	1676	1677	1681					
1685	1715	1722	1723	1725	1735	1738	1741	1745	1752					
1756	1761	1763	1764	1772	1776	1796	1798	1802	1807					
1813	1849	1855	1856	1858	1867	1883	1886	1892	1893					
1903	1904	1916	1929	1936	1938	1948	1963	1975	1985					
2015	2019	2027	2028	2033	2036	2043	2052	2061	2062					
2079	2081	2090	2097	2100	2102	2116	2119	2126	2137					
2149	2175	2200	2209	2210	2221	2227	2232	2242	2248					
2254	2264	2265	2268	2281	2334	2342	2341	2357	2372					
2386	2397	2409	2410	2414	2474.									

Võidud väljastatakse seltsi einelauast (Tähe tänav 25) kuni 25. oktoobrini 1932. a.

„K. S.“ juhatus.

Nisu ostame majanduseminist. poolt kindlaks määratud hindadega, väiksel kui ka suurel arvul.
Rukkeid ja otri ostame päevahindadega.
Vastuvõtmine UNIVERI veskis Meltsiveski tän. 40/42.
K.-m. L. Selmanovitsch ja Poeg.

Aurukatelt - 50 hob.-jõulist,

täiesti korralikku, soovitakse osta; üles anda Tartu „Kaja“ abitalitusesse sõna „50“ all.

KOHVIKULE

KOHASEID RUUME SOOVIN ÜÜRIDA KESKLINNAS, ALUMISEL KORRAL. Teatada palun slt. „ruumid“ all.

Korteriotsimised

Soovitakse üürida väikest vaikset möbl.

tuba

Toomemäe ümbr. Üür 8—10 kr. Pakk. slt. „Kindel“.

Naisametnik vajab 1—2-toalist

korterit.

Teatada slt. „M.“ all.

Korteripakkumised

Soe, päikeserikas

korter,

6 tuba, aia sees, üürile anda. Filosofi tän. 14—1.

Piimapood

ära anda. Pikk tän. 34, küsida poest.

Ostmised

Soovin osta korras väikest

maja

Tartu või Elva. Teadustada ühes hinnaga slt. Tallinna kontori „Puhtas rahas“.

Briljante,

kulda, hõbedat, plaatinat, kuld- ja hõberaha, persia vaipu, antiikasju ja pandikviitungeid ostab kõrge hinnaga J. Blumfeldt, Suurturg nr. 9 (hra Schoppe kaupluses).

Sepa ääst

(Feldschmiede) soovitakse osta. Üles anda Ülikooli t. 3, majahoidjale.

Soovitakse

põllutiwe

osta. Küsida Maarjamõisa tän. 29.

Tänan

kõiki, kes minu tööstuse 50-a. juubelit õnnesoovide ja kingitustega austasid.

Albert Lõoke.

Soovin osta vähemat

detsimaal-taalu

Teatada Gailiti äris, Söögiturg, Kivisilla juures.

Soovitakse osta

kirjutusmasinat.

Pakkumised slt. „Korras“ all.

Soovin osta mööduka hinnaga

magamistoa sisseseadet.

Pakkum. saata «Postim.» raamatukaupl. «A. T.» all.

Töötsimised

Vilunud

keetja

soovib kohta, soovitus olemas, räägib 3 kohalikku keelt. Teatada slt. „Korralik teenija“ all.

Vilunud

ketraja-kraasija

soovib kohta. Tunneb ka veskitöid. Tartus, Marja tän. nr. 8—1.

Hea keetja

soovib väiksesse perekonda või üksiku juurde teenistust vähese tasu eest. Kirjad slt. „199“.

Korralik neiu palub kohta

õmblejaks käealuseks

Olen maal iseseisvalt töötanud. Palun teat. slt. „Mets“ all.

Nais-karja-rawitseja

soovib kohta. Teatada slt. kuni 7. okt. „Karjaravitseja“ all.

Korralik, töökas

passija

palub tööd. Teat. slt. „Kümme päeva“ all.

Tööpakkumised

Haritud, intell. ja vilunud

kasvatajannat

priima soovitustega vajatakse 10-k. lapse juurde. Tulla Raekoja t. 14, k. 4, kl. 2—4.

Noorem aednik,

kellel sellekohased tunnistused on, et aiatööd täiesti tunneb, leiab linna ligidal kuuviisi teenistust. Teat. saab 2. okt. Aia tän. 8, majahoidja juures kell 12 p.

Kuulutuse korjajaid

ja lehe müütajaid vajab „UUDSE LINNA“ talitus, Riia tän. 55, headel tingimustel. Tulla kella 11—1 p.

Vajatakse vilunud nais-

nõõritetrajat.

Tulla Näituse aeda, kella 8—16. *A. Tuvikene.*

Vajatakse vilunud intelligent

kasvatajannat

5-aastase lapse juurde. Teatada slt. „Intelligent kasvatajanna“ all.

Vajatakse

teenijat,

kes keeta oskab ja majapidamistöödes vilunud. Isiklikud soovitused tarvilikud. Pakkum. slt. kv. „nr. 9586“ vastu.

Tarvis vanemat

talitajat,

kel hea soovitus, Elva t. 5, tulla ainult hoovi poolt, II kord.

Vajatakse

kartulivõtjaid.

„Erikal“.

Vajatakse

preilit

perekonda, õpilasele saksakeele konversatsiooniks. Soovitav ka ingliskeele tundmine. Holmi tn. 1—1, kella 10—5 p. l.

Vajan **rätsepa**

õpipoissi

ja **naiskäealust.** Herne t. nr. 30—4.

Vajan **kingsepa**

töölist ja õpilast.

Sõbra 25.

Vilunud

klaverimängijat

tarvis **tantsuks.** Teatada kohe Suurturg 2, kl. 12—1 ja 6—8 õht. J. Adamtau'le.

Osavat

willatraasijat

kohe tarvis. Kaubeld. kohapeal. H. Hermann, Keilas.

Tunnid

Annan odavasti

eesti, saksa, vene

keele ja järeleaitamistunde kõigis aineis õpilastele; sealsamas annab

KLAVERITUNDE

prof. Th. Lemba end. õpilane. Kitsas tän 2—2.

Müümised

Müüa noor

hagijas.

Ülikooli (Jaani) tn. 66, krt. 6

Müüa kahe ratta

kaarik.

Teateid saab Kaubahoov nr. 16.

Müüa uus, punase puu alla, hästi poleeritud

puhvet.

Maarjamõisa tn. 19—3, tisler. Võtan tellimisi uute tööde peale ja remonteerin ka vana mööblit odava hinnaga.

Ruumipuudusel müüa mitmesuguseid

kaktuseid.

Kivi tän. 16—5, Laidoner.

„Postimehe“ ja „Maamehe“

tellimisi ja kuulutusi võtavad vastu:

Kodijärve Pruulil, Peeter Viil.
Märjamaa Päärdul, M. Priimets.
Pala ag., Fr. Villemson.
Mägiste Vaalul, Henn Sarv.
Vana - Kastre seltsimajas, Lavrentjev.
Kudina vallas, Lilo asund., Osv. Villman.
Pedjas, Arn. Anton.

Kirjutusmasina omanikud.

Kes üüriks üheks kuuks kirjutusmasinat, millel saab nii eesti kui ka vene keelt kirjutada. Teat. ühes hinnaga „Postim.“ raamatukaupl. „Mõõdukas“ all.

Talurahva-kauplus

rahvarikkas kohas, vähese kraamiga ära anda omaniku haiguse pärast. Teat. saab Raekoja tän. 45, Oolu poest.

Tagasi tulnud.

Dr. med. Kleitsman.

Naistehaiguste eri-arst.
Kõnetunnid 8—9 ja 4—6.
Rüütli tänav nr. 19.

Dr. Josephine Wienerberger.

Naistehaigused.
Vastuvõtm. 10—12; 4—6.
Tähe tän. 39.

Dr. A. LENZNER

Naha- ja suguhaigused. Kosmeetika.
Kõnetunnid iga päev 10—12 e. l. ja 5—7, pühapäeval 10—12. Soovikorral ka teisel kella ajal kokkuleppe järele.
Tartus, Rüütli t. 25—4.
(Vastu Jaani kirikut).

Dr. H. Piirako

Naha-, sugu- ja sisehaigused. Kosmeetika.
Vastuvõtmine igal ajal.
Tartus, Raatuse tän. 12

Dr. E. Pobol

Sisehaigused.
Aleksandri t. 25, tel. 7-37.
Kõnet. kella 9—12, 4—6.

Dr. Hilda Särg:

Naiste- ja lastehaigused Sünnitusabi.
9—11 ja 4—6.
Tähe 63 (vastu Karlova apteeki).

Ämmaemand

E. Liibusk

Tartus, Raekoja (Raatuse) **tän. nr. 10**

Ämmaemand-masseerija

E. ELLER

Tartus, Raekoja tän. 9.
(Sissekäik Holmi tän. 1).

Ämmaemand

A. Hurt.

Soola tän. 10, kort. 1.

---

1. detsembrist üürile anda

perekonnamaja

Veski tän. 42. 9 tuba, vannituba, veevärk, keskküte, gaas, elekter ja kõik moodsad mugavused. 2000 m² suurune tarbe- ja iluaed vanade puudega. Näha Veski tän. 42, kella 2—4.

PALAMUSEL,

müüakse «Postimehe» üksikuid numbreid ning võetakse tellimisi ja kuulutusi vastu

Am. Hammeri kpl.

Mag. nigrae professor Jacoby

Turu tän. 14—17. Ütlen kõik elujuhtumis. päevapealse täpsusega, ütlen teie laste arvu ja nimed, kui ei vasta tõele, siis maksan igale **5000 senti.** Kes ei usu, tulgu ise proovigu. Vaesematele hinnaalandus. Elutarkuse käsiraamat 30 snt. tükk.

Kaotatud Vabaduse- ja Kivisilla vahel fotoaparaadi

nahast kott

„Rolleiflex“. Ära tuua tasu eest Kaubahoovi nr.30, nahakaupl. Kaltenberg.

Kadunud

Kadunud

taskuraamat

raha ja dokument. Raha leidjale, dokumendid palun ära anda Võru tän. 128—1.